

Basisdebatten

In deze methodiekbeschrijving en -onderbouwing wordt de vernieuwde methodiek 'opvoeddebatten met vaders met een migratieachtergrond' uitgelicht. Sinds 2015 is de methodiek verder ontwikkeld en uitgebreid, zowel qua doelgroep als qua thema's. De hoofddoelgroep vormen vaders met een migratieachtergrond die doorgaans niet worden bereikt door formele voorzieningen voor opvoedondersteuning.

Deze publicatie is financieel mede mogelijk gemaakt door ZonMw

Ik vind sfeer en veiligheid erg belangrijk. Voor mij waren de debatten als een soort van familieavonden. Ik had alle vrijheid om vrij te spreken over allerlei persoonlijke zaken die met mij en thuis te maken hebben, zonder dat iemand over je oordeelt.

Onder andere praten met mijn kinderen vond ik altijd lastig. Ik ben blij met de vaardigheden die ik tijdens de debatten heb geleerd, zoals communiceren, actief luisteren, kaders stellen en ruimte geven.

Ook al hebben we allemaal een andere achtergrond, we willen allemaal het beste voor ons kind. Onze normen en waarden verschillen eigenlijk niet van elkaar. Wel de manier waarop we bepaalde dingen aanpakken in de opvoeding. Door met elkaar te praten over onze problemen en succeservaringen kunnen we elkaar tips en handvatten geven.

Opvoeddebatten met Vaders met een Migratieachtergrond

Een methodiekbeschrijving & -onderbouwing van de basisdebatten

Marjolijn Distelbrink, Lauren Ekelboom,
Abdellah Mehrnaz, Amella Mesic
& Trees Pels

Trias Pedagogica

Wilhelminaplantsoen 1B
1111 CJ Diemen

T: 020 - 280 78 70

info@triaspedagogica.nl

www.triaspedagogica.nl

VERWEY Instituut
JONKER

Opvoeddebatten met Vaders met een Migratieachtergrond

Een methodiekbeschrijving & -onderbouwing van de basisdebatten

Marjolijn Distelbrink (Verwey-Jonker Instituut)
Lauren Ekkelboom (Trias Pedagogica)
Abdellah Mehrnaz (Trias Pedagogica)
Amella Mesic (Verwey-Jonker Instituut)
Trees Pels (Verwey-Jonker Instituut)

Met medewerking van Liselotte Oudega

Juli 2021

Deze publicatie is financieel mede mogelijk gemaakt door ZonMw

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Inleiding	7
1. Doelgroep opvoeddebatten	9
2. Doelen basisdebatten	15
3. Aanpak opvoeddebatten	19
3.1 De werkwijze.....	19
3.2 Opzet van de opvoeddebatten.....	29
3.3 Inhoud van de debatten.....	31
4. Uitvoering	39
5. Onderbouwing	45
5.1 Outreachende werkwijze	51
5.2 Laagdrempelig karakter.....	54
5.3 Rustige opbouw.....	56
5.4 Aandacht voor de migratiecontext.....	57
5.5 Leren van elkaar	58
5.6 Positieve benadering.....	60
5.7 Gebruik van verschillende werkvormen	61
6 Onderzoek m.b.t. de opvoeddebatten	63
Literatuur	69
Bijlage 1. Thema's vervolgebatten	77

Samenvatting

In deze methodiekbeschrijving en -onderbouwing wordt de vernieuwde methodiek 'opvoeddebatten met vaders met een migratieachtergrond' uitgelicht. Sinds 2015 is de methodiek verder ontwikkeld en uitgebreid, zowel qua doelgroep als qua thema's. De doelgroep vormen vaders met een migratieachtergrond die doorgaans niet worden bereikt door formele voorzieningen voor opvoedondersteuning. In sommige gevallen wordt ook met moedergroepen gewerkt. De opvoeddebatten hebben als doel vaders bewust te maken van hun vaderrol, van basisprincipes in de opvoeding zoals het belang van communiceren met kinderen, en van het belang samen met de partner op te voeden. Vaders maken zich door de debatten een andere houding eigen en leren nieuwe vaardigheden. De debatten reiken kennis aan over bijvoorbeeld ontwikkeling of opvoeding, maar laten vaders zeker ook veel leren door onderlinge uitwisseling. Vaders worden actief via diverse informele kanalen geworven en debatten vinden plaats op tijden en locaties die voor hen goed uitkomen. De rol van de debatleider is belangrijk: deze moet voor vaders vertrouwd aanvoelen, staat naast de vaders en benadert hen vanuit een positieve en bekrachtigende houding.

De opvoeddebatten zijn opgedeeld in drie modules: de basis opvoeddebatten, de verdiepingsdebatten (waarin specifieke (en vaak taboegevoelige) thema's worden behandeld zoals huiselijk geweld, seksualiteit, radicalisering en nog veel meer) en een terugkomdag. In dit document wordt de eerste module – de basis opvoeddebatten – beschreven en onderbouwd.

Het is belangrijk om te beginnen met het creëren van een vertrouwensband binnen de groep, het creëren van basisbewustzijn over de rol van de vader en het vergroten van de basiskennis van vaders over opvoeding, alvorens er dieper in kan worden gegaan op specifiekere, vaak taboegevoelige, onderwerpen. Hiervoor start Trias Pedagogica altijd met vier basis opvoeddebatten.

Tijdens het eerste opvoeddebat (Opvoeding – eigen ervaringen) maken de vaders kennis met elkaar en de methodiek. Ook gaan zij met elkaar in gesprek over de opvoeding. Wat verstaan zij onder opvoeden? Hoe kijken zij terug op hun eigen opvoeding? Wat vonden zij fijn? Wat hebben zij gemist? Welke elementen hebben zij meegenomen naar de opvoeding van hun eigen kinderen? Tijdens het tweede opvoeddebat (Opvoeding – vaderschap) staan de vaders stil bij de betekenis van vaderschap, hun rol in de opvoeding en de invloed van vaderbetrokkenheid. Tijdens het derde opvoeddebat (Opvoeding – ouders op één lijn) staat afstemming tussen de ouders in de opvoeding centraal. Wat is de rolverdeling tussen de moeder en vader in het gezin? Zijn beide ouders betrokken bij de opvoeding? Praten zij met elkaar gesproken over normen en waarden? Zitten zij op één lijn? Tijdens het vierde en tevens laatste opvoeddebat van de basis opvoeddebatten (Opvoeding - in balans), gaan vaders in gesprek over verschillen in opvoeding in hun eigen gemeenschap/jeugd en in Nederland, en ook tussen de verschillende leefgebieden van het kind (thuis, school, straat, online). Ben je als ouder betrokken bij al deze onderdelen? Hoe kun je je kind het beste begeleiden en ondersteunen?

Werkzame elementen van de methodiek zijn: outreachende werkwijze, laagdrempelig karakter, rustige opbouw, aandacht voor de migratiecontext, het leren van elkaar in combinatie met een positieve benadering en het gebruik van diverse werkvormen (waaronder het eigen ontwikkelde kaartspel 'De Opvoedquiz'). Deze elementen worden onderbouwd vanuit de literatuur.

Inleiding

Trias Pedagogica ontwikkelt en voert oudertrainingen uit voor Nederlandse vaders¹ met een migratieachtergrond over diverse (taboegevoelige) onderwerpen. Dit doet zij in de vorm van opvoeddebatten waarin vaders met elkaar in gesprek gaan over opvoeding onder leiding van een debatleider. De laatste jaren worden er jaarlijks zo'n vijftig reeksen debatten georganiseerd in verschillende steden. De opvoeddebatten worden aangeboden in een reeks van drie modules: vier basis opvoeddebatten, drie verdiepingsdebatten en een terugkomdag. Indien gewenst, kan deze reeks worden opgevolgd met nog meer reeksen verdiepingsdebatten over andere thema's.

Vaderschap krijgt in de basisdebatten veel aandacht. De meeste debatten richten zich dan ook op vaders, en daarnaast zijn er ook enkele moedergroepen of gemengde groepen. De verdiepingsdebatten zijn ontwikkeld op basis van behoeften in de groepen en vragen vanuit gemeenten als opdrachtgevers. Trias Pedagogica biedt sinds een aantal jaren een verdiepende reeks aan rond huiselijk geweld (getiteld 'huiselijk geluk'); over criminaliteit (Stimuleren & Bespreken) en radicalisering (Ontsporing & Vervreemding) (Distelbrink, Ekkelboom, Mehrzaz, Mesic & Pels, 2021); over seksuele weerbaarheid (getiteld 'gevoelens en intimiteit') en verschillende verdiepingsreeksen rondom het thema gezonde leefstijl (zie Bijlage 1 voor een overzicht).

Trias Pedagogica biedt gekoppeld aan de debatten ook individuele ondersteuning aan vaders. De praktijk leert dat ouders door de debatten vragen over de opvoeding ontwikkelen die ze in eerste instantie het liefst voorleggen aan de debatleider, met wie er al een vertrouwensband is. Na enkele gesprekken kan waar nodig 'warm' de link wordt gelegd naar vervolgondersteuning door anderen. Niet zelden blijven groepen vaders die opvoeddebatten volgen elkaar

[1] Sinds enkele jaren voert Trias Pedagogica ook debatten met moeders of beide ouders uit. Zie de korte beschrijving in het kader op p. 10.

ook na beëindiging van de reeks(en) onderling zien en spreken over opvoeding (zie daarover verder 3.1).

De basisdebatten werden in 2012 en 2015 beschreven en onderbouwd door het Verwey-Jonker Instituut en Hogeschool Inholland (Distelbrink, van der Gaag, Halane, Knippels, Mehrasz & Naber, 2012; Distelbrink, Halane, Mehrasz, Naber & Pels, 2015). Destijds richtten de debatten zich vooral op Nederlandse vaders met een Marokkaanse, Somalische en Ghanese achtergrond. Door de uitbreiding naar nieuwe doelgroepen (en moeders) en doorontwikkeling bij de debatten zelf zijn de beschrijving en onderbouwing aan een update toe. Deze publicatie voorziet daarin, opnieuw in samenwerking met het Verwey-Jonker Instituut. De komende tijd beschrijven en onderbouwen we in afzonderlijke publicaties de verschillende verdieplingsdebatten. De publicaties zijn bedoeld voor gemeenten of organisaties die geïnteresseerd zijn om de debatten in te zetten. De tekst kan ook professionals en organisaties in het jeugdveld inspiratie bieden voor het beter begrijpen en ondersteunen van vaders met verschillende achtergronden.

Leeswijzer

In de eerstvolgende hoofdstukken omschrijven we de doelgroep (1) en doelen (2) van de opvoeddebatten. Daarna geven we een schets van de aanpak (3) en uitvoering (4) ervan. Dan volgt de onderbouwing van de aanpak (5), te beginnen met een probleemschets: vanwege welke risico's en problemen zijn de opvoeddebatten nodig? Welke oorzakelijke factoren spelen een rol en welke daarvan staan centraal in de aanpak (gerelateerd aan de subdoelen)? In hoofdstuk 6 worden de kernelementen van de basisdebatten onderbouwd. Hoofdstuk 7 beschrijft het beschikbare onderzoek.

1. Doelgroep opvoeddebatten

De doelgroep van de opvoeddebatten vormen – voornamelijk laagopgeleide - vaders met een migratieachtergrond, deels behorend tot de eerste generatie. Zij zijn zich vaak weinig bewust van hun rol en invloed als vader en/of wortelen (al dan niet bewust) met vragen over vaderschap en opvoeding in de Nederlandse context en worden niet bereikt door de reguliere opvoedondersteuning.

De opvoeddebatten richtten zich aanvankelijk vooral op Marokkaans-Nederlandse vaders. Een groep die zeer weinig werd bereikt en waar de ontwikkelaar dicht bij stond. Na verloop van tijd heeft de doelgroep zich verbreed naar andere etnisch-culturele groeperingen. Ten tijde van de originele beschrijving van de debatten in 2015 vormden naast vaders van Nederlands-Marokkaanse afkomst ook vaders met een Somalische en Ghanese achtergrond de doelgroep. De afgelopen jaren zijn daarnaast vaders met de volgende achtergronden deelnemer geweest: Syrisch-, Egyptisch-, Irakees-, Eritrees-, Surinaams- (Hindostaanse en Afro-Surinamers), Antilliaans/Caribisch-, Spaanstalig- (Zuid-Amerikaans), Nigeriaans-, Eritrees-, Somalisch- en Turks-Nederlands. Incidenteel hebben ook autochtoon-Nederlandse vaders met een partner met een migratieachtergrond deelgenomen aan de opvoeddebatten.

Het opleidingsniveau van de vaders die behoefte hebben aan ondersteuning via de debatten is doorgaans laag. De meesten behoren tot de eerste generatie. We duiden daarmee op vaders die als tiener of volwassene naar Nederland zijn gekomen. De verblijfsduur en leeftijd van deelnemende vaders van de eerste generatie kan sterk uiteenlopen, evenals de leeftijd waarop zij in Nederland zijn gekomen. Vooral vaders die als volwassene naar Nederland zijn gekomen hebben weinig kennis van de Nederlandse voorzieningen, het schoolstelsel et cetera. Bij vaders die als tiener naar Nederland kwamen geldt dat minder. Ook vaders van de tweede generatie (in Nederland gebo-

ren) of vaders die jong naar Nederland zijn gekomen (soms aangeduid met de term 'tussengeneratie') sluiten overigens wel aan bij de opvoeddebatten. Bij hen leven deels toch ook dezelfde vragen of is dezelfde benadering nodig als bij de vaders van de eerste generatie. De debatten richten zich op vaders met kinderen van alle leeftijden (0-23 jaar).

Moeders als deelnemers

Hoewel de meeste groepen die Trias Pedagogica bereikt nog steeds bestaan uit vaders, zijn ook moeders met een migratieachtergrond in toenemende mate doelgroep. Soms in de vorm van moedergroepen die hetzelfde programma krijgen als vadergroepen, soms in de vorm van gemengde groepen van vaders en moeders. Het betrekken van moeders komt voort uit behoeften bij moedergroepen zelf om over vaderschap te spreken of over thema's die ook de vaders bezighouden. Ook gebeurt het regelmatig dat de vaders na enkele debatten aangeven hun vrouwen te willen betrekken bij de opvoeddebatten. Ofwel door aan de sluiten bij de vadergroepen, ofwel door een aparte reeks opvoeddebatten voor moeders te organiseren.

De onderwerpen van de opvoeddebatten zijn voor de moedergroepen over het algemeen hetzelfde als bij de vadergroepen. Een uitzondering hierbij is het tweede debat: opvoeding – vaderschap. Hoewel ook bij de moedergroepen tijdens dit debat de rol van de vader centraal staat, wordt er bij hen ook specifiek gekeken naar de ruimte die de moeders hun mannen geven om deel te nemen aan de opvoeding. Zo erkennen de moeders na dit debat regelmatig dat zij "de opvoeding naar zich toetrekken, hun man niet altijd te vertrouwen/twijfelen aan hun kundigheid of vinden dat de man zich er niet mee moet bemoeien". (o.a. Ekkelboom & Mehrnaz, 2019a; Ekkelboom & Mehrnaz, 2019b; Ekkelboom & Mehrnaz, 2020; Ekkelboom & Mehrnaz, 2021).

Trias Pedagogica streeft naar een verdere uitbreiding naar nieuwe doelgroepen in de toekomst. De ervaring is dat de werkwijze en inhoud van de debatten (soms met kleine aanpassingen) goed werkt bij heel uiteenlopende migrantengemeenschappen.

Selectie van deelnemers

Op basis van de vraag van de opdrachtgever, doorgaans een gemeente of organisatie daarbinnen, wordt bepaald in welke stad en/of gebieden de opvoeddebatten worden georganiseerd. Deze selectie wordt gemaakt op basis van lokale problematiek en/of prioriteiten. Vervolgens hangt het af van de opdrachtgever of er een wens is om met een specifieke organisatie te werken, of dat Trias Pedagogica de vrijheid heeft om zelf een doelgroep te selecteren (binnen de aangegeven gebieden). In het kader van preventie, benadert Trias Pedagogica lokale zelforganisaties, gebedshuizen en andere groepen met het aanbod om opvoeddebatten te verzorgen. Belangrijk om te melden is, dat de vaders zich dus niet bij Trias Pedagogica hoeven aan te melden. Omdat het programma volledig preventief van aard is, zijn er geen specifieke selectiecriteria voor de doelgroep. Iedereen kan en mag meedoen.

Contra-indicaties

Zoals hiervoor aangegeven is in principe iedereen welkom bij de opvoeddebatten. Echter, de opvoeddebatten zijn niet bedoeld als hulpverlening voor gezinnen waarbij zware problematiek speelt. Trias Pedagogica zal dan ook nooit een specifieke groep vaders werven waarbij al ernstige problemen zijn. Wel gebeurt het regelmatig dat de groep die bijeenkomt ook enkele vaders omvat waarbij al iets meer aan de hand is. In dat geval zorgt het juist voor een extra verdiepingsslag: men kan ervaringen uitwisselen en elkaar ondersteunen. Het komt meer dan eens voor dat er vaders deelnemen bij wie zware problematiek (huiselijk geweld, verslaving et cetera) speelt. In die gevallen biedt Trias Pedagogica naast de opvoeddebatten ook individuele ondersteuning, waarbij waar nodig na enkele gesprekken 'warm' wordt doorverwezen naar vervolg-

ondersteuning door anderen.

Betrokkenheid doelgroep bij doorontwikkeling van de debatten

De doelgroep is op verschillende manieren betrokken bij doorontwikkeling van de debatten. We bespreken ze hier.

De ervaringen van de deelnemende vaders (en debatleiders) worden opgehaald door middel van observaties gedurende de hele reeks opvoeddebatten. Ieder debat (vanaf het tweede) start met een plenaire terugblik aan de hand van een aantal vooraf vastgestelde vragen. Wat vonden de vaders van het vorige debat? Wat is hen het meest bijgebleven? Wat nemen zij hieruit mee? Relevante punten voor doorontwikkeling van de debatten worden genoteerd door de debatleider. Tijdens het achtste debat (de terugkomdag) vindt een terugblik en evaluatie plaats op de reeks opvoeddebatten als geheel. Hierbij gaat de debatleider met de vaders in gesprek (plenair) aan de hand van vooraf opgestelde vragen. Doel hiervan is om helder te krijgen wat de vaders van de opvoeddebatten vonden, wat ze van de opvoeddebatten hebben geleerd en waar zij verder nog behoefte aan hebben. Op basis van eerdere ervaringen, is gebleken dat deze mondelinge evaluatie door de vaders als prettiger en laagdrempeliger wordt ervaren dan bijvoorbeeld een schriftelijke evaluatie (o.a. Ekkelboom & Mehrasz, 2021). Aanvullend is het voor diverse opdrachtgevers (m.n. gemeentes) belangrijk om de opvoeddebatten ook te beoordelen met een cijfer. Dit gebeurt aan de hand van de volgende vraag aan deelnemers: "Heeft u het gevoel dat u iets heeft gehad aan deze cursus? Kunt u dit beoordelen met een cijfer van 1 tot 10?". Aan de hand van de antwoorden wordt een gemiddeld tevredenheidscijfer genoteerd als input voor evaluaties.

De debatleider schrijft na afloop van ieder debat een verslag over de bijeenkomst. Hierin wordt bijgehouden hoeveel deelnemers er aanwezig waren, of de doelen behaald zijn (indien niet, waarom niet?), hoe de bijeenkomst is verlopen en of er nog bepaalde aandachtspunten zijn. Op

basis van deze verslagen krijgt Trias Pedagogica feedback over het verloop van de bijeenkomsten, te benutten voor intervisie en kwaliteitsbewaking. Maar ook inzicht in signalen en/of behoeften om later op in te spelen door nieuw aanbod te ontwikkelen.

Bij de ontwikkeling van nieuw (vervolg)aanbod wordt altijd nauw samengewerkt met de vaders. Zo wordt altijd gestart met het ophalen van ideeën en wensen, zowel door middel van plenaire gesprekken als individuele interviews met de vaders. Deze input wordt vervolgens samengevoegd met inzichten uit de meest recente literatuur (en praktijkervaring). Op basis daarvan wordt een vertaalslag gemaakt naar de interventie en wordt een concept-aanbod ontwikkeld. Dit concept-aanbod wordt altijd bij diverse groepen vaders (en soms ook moeders en/of jongeren) getoetst. Hierbij wordt wederom gebruikt gemaakt van plenaire gesprekken en individuele interviews om feedback op te halen. Na diverse testsessies (en aanpassingen tussendoor), wordt het aanbod definitief gemaakt en ingezet bij andere groepen.

2. Doelen basisdebatten

Hoofddoel

Het hoofddoel van de basis-opvoeddebatten met vaders is het bereiken en ondersteunen van vaders, die moeilijk bereikt en bediend worden door reguliere opvoedondersteuning. Het accent ligt daarbij op de vaderrol, afstemming tussen beide ouders en opvoeding in de Nederlandse context.

De opvoeddebatten zorgen vooral voor het op gang brengen van reflectie over de vaderrol, over de invloed van het eigen gedrag op dat van kinderen en over de uitdagingen die het opvoeden in de Nederlandse context met zich meebrengt. Kennis hierover, bewustwording van de eigen rol en mogelijkheden, vormen de basis voor een verandering van houding, van de bereidheid om in samenspel met moeders de vaderrol vorm te geven, en nieuwe vaardigheden hiertoe te ontwikkelen. Verder wordt met de aanpak ook beoogd vaders te versterken door middel van informele onderlinge opvoedsteun en door het verlagen van de drempel naar formele voorzieningen.

Subdoelen

Bereiken en bedienen van vaders die op afstand staan van reguliere opvoedvoorzieningen

De debatten beogen in de eerste plaats vaders die op afstand staan van reguliere voorzieningen directe opvoedsteun te bieden, door een laagdrempelige aanpak die het vertrouwen wekt om open over opvoeding in gesprek te gaan.

Bewustzijn creëren

Vooral ouders van de eerste generatie en laagopgeleide ouders zijn zich niet altijd bewust van hun rol in de opvoeding en ontwikkeling van hun kinderen.

Concreet willen de opvoeddebatten bijdragen aan bewustwording van:

- Het feit dat beide ouders verantwoordelijk zijn voor een goede opvoeding van hun kinderen.
- Het belang van een goede afstemming tussen moeder en vader.
- Het belang van actief vaderschap. Bij actief vaderschap spelen vragen een rol als: 'Wat heeft mijn kind eraan als ik er wel ben? Wat moet ik precies doen? Hoe kan ik mijn kind positief beïnvloeden?'
- Aspecten van de leefwereld van kinderen in de Nederlandse context, en van de ontwikkelingsstadia die zij doormaken. Dit is met name van belang voor laagopgeleide ouders van de eerste migratiegeneratie, omdat zij zich hier over het algemeen weinig van bewust zijn.

Kennis bijbrengen

Bewustwording komt mede tot stand door kennisoverdracht; bijvoorbeeld over het belang van actieve betrokkenheid van vaders bij kinderen. Specifiek wordt in de basisdebatten beoogd kennis over te brengen over de volgende onderwerpen:

- De invloed van vaders (en moeders) op kindontwikkeling; het belang van actieve betrokkenheid van vaders.
- Verschillende opvoedstijlen, positieve communicatie en de invloed ervan op hun kinderen.
- Het Nederlandse systeem van opvoeding, onderwijs en vrijetijdsbesteding én hoe jeugdhulp in elkaar zit (meest van belang voor ouders van de eerste generatie).

Ontwikkelen van een andere houding als opvoeder

Bereidheid tot aanpassing van gedrag is – naast bewustzijn en kennis– nodig om uiteindelijk tot verandering in gedrag te komen. De debatten hebben als doel een houding tot ontwikkeling te brengen die ertoe

bijdraagt dat vaders meer of op een andere manier betrokken willen raken bij hun kinderen, meer willen afstemmen met hun partner en willen doorleren. Dat de motivatie ontstaat om te werken aan verdere ontwikkeling is onder andere af te lezen aan de behoefte die vrijwel alle groepen uiten aan meer verdiepingsdebatten.

Ontwikkeling van vaardigheden

In hoeverre vaardigheden daadwerkelijk kunnen geoefend, hangt af van het 'startniveau' van de groep, ofwel in hoeverre het proces van kennisvermeerdering, bewustwording en houdingsverandering op gang is gekomen. Trias Pedagogica heeft als doel de volgende vaardigheden bij te brengen.

- Vaardigheden om anders (meer positief) met kinderen of de partner te communiceren.
- Vaardigheden om beter het gesprek aan te gaan met Nederlandse voorzieningen. Doordat vaders meer kennis krijgen en met elkaar spreken over wat zij belangrijk vinden, kunnen zij dit ook beter en ontstaan ook (nieuwe) vragen over de opvoeding².
- Vaardigheden om als vaders met elkaar het gesprek te voeren over opvoeden. In de debatten leren de vaders open met elkaar in gesprek te gaan en elkaar daarbij in hun waarde te laten. Deze vaardigheden stellen hen in staat om elkaar in vervolgbijeenkomsten ook zonder begeleiding onderling te steunen.

Versterken van informele onderlinge opvoedsteun

Een belangrijk nevendoeel is het versterken van informele steun rond vaders als opvoeders. Dat gebeurt al tijdens de debatten, doordat ouders ook onderling in gesprek gaan, leren van elkaars inzichten en zien dat zij niet de enige zijn

[2] Hiervoor wordt alleen de basis gelegd in de basisdebatten; het komt explicieter aan de orde in de verdiepingsdebatten waarbij een eerste laagdrempelig contact wordt gefaciliteerd tussen vaders en lokale professionals.

met hun ervaringen en vragen. Maar ook na afloop van de debatten weten vaders elkaar te vinden met hun opvoedvragen en blijven sommige groepen vaders elkaar ontmoeten.

Het verlagen van de drempel naar formele instanties en professionals

Ook al ontwikkelen vaders (nieuwe) vragen over hun rol, de opvoeding en ontwikkeling van kinderen, toch nemen ze uit zichzelf nog niet altijd gemakkelijk de stap naar de formele hulpverlening. Gedurende de opvoeddebatten zet Trias Pedagogica zich in voor het verlagen van de drempel naar formele instanties en professionals. Bij de verdiepingsdebatten is expliciete aandacht ingebouwd voor de link naar de hulpverlening. Tijdens het laatste verdiepingsdebat wordt er een lokale professional uitgenodigd om met de vaders in gesprek te gaan. Welke professional er precies wordt uitgenodigd, hangt altijd samen met het thema van de verdiepingsdebatten. Hierbij wordt uiteraard rekening gehouden met de behoeften van de groep. Buiten de doelgroep zelf, kunnen ook opdrachtgevers voor de debatten ideeën hebben over de invulling, zoals het versterken van pedagogisch partnerschap met school door vaders op school in gesprek te brengen met elkaar en met de school over opvoeding, als eerste stap naar ouderbetrokkenheid. Voor een uitgebreide beschrijving, verwijzen we u naar de verdiepingsmodules (Distelbrink, Ekkelboom, Mehrasz, Mesic & Pels, 2021a + 2021b).

3. Aanpak opvoeddebatten

3.1 De werkwijze

Een belangrijk onderdeel van de methodiek is de manier waarop de werving van vaders plaatsvindt en waarop de start van de debatten wordt ingericht. Deze beschrijven we hierna. Daarna komen enkele andere belangrijke elementen aan de orde die de aanpak karakteriseren: laagdrempeligheid, rustige opbouw, inhoudelijk aansluiten bij vaders, het leren van elkaar, de positieve benadering en het gebruik van diverse werkvormen. Tot slot beschrijven we de concrete inhoud van de afzonderlijke debatten.

Outreaching werkwijze

Trias Pedagogica's werkwijze is outreachend: zij nemen initiatief door mensen actief op te zoeken en (ongevraagd) hulp aan te bieden, in plaats van af te wachten totdat mensen hen actief om hulp vragen. De werving van de doelgroep start doorgaans met het benutten van contacten met informele organisaties. Trias Pedagogica heeft een groot netwerk van onder andere sleutelfiguren, contacten bij informele organisaties en gebedshuizen, waarmee zij nauw contact onderhoudt. Deze bieden toegang tot ouders (en soms kinderen). Trias Pedagogica neemt contact op met deze informele organisaties wanneer een gemeente heeft besloten te investeren in haar aanbod. Uiteraard komt het ook voor dat deze informele organisaties Trias Pedagogica benaderen wanneer zij merken dat er bepaalde behoeftes zijn vanuit de ouders. De vele contacten die Trias Pedagogica intussen heeft en de positieve ervaringen maken dat steeds meer zelforganisaties, gebedshuizen, groepen vaders et cetera Trias Pedagogica weten te vinden en benaderen om opvoeddebatten uit te voeren. Trias Pedagogica maakt hierbij gebruik van een zogenoemde dakpanconstructie, waarin alumni van eerdere debatreksen een (actieve) rol hebben in het werven en soms ook mee uitvoeren van nieuwe reksen opvoeddebatten. Vaders en/of sleutelfiguren die eerder deel hebben genomen aan een reeks opvoeddebatten delen hun opgedane kennis en ervaringen met andere vaders

in de buurt en wekken op die manier interesse bij die andere vaders. In sommige gevallen zijn de vaders/sleutelfiguren die hebben deelgenomen zelfs zo geïnspireerd geraakt, dat zij zich aanmelden bij Trias Pedagogica om zelf ook debatleider te worden.

Het deelnemen aan de opvoeddebatten is geheel vrijblijvend. De vaders hoeven zich niet in te schrijven/te registreren om te kunnen deelnemen aan de opvoeddebatten. Dit om de drempel laag te houden (zie ook hierna). In overleg met de sleutelfiguren en andere contactpersonen wordt bepaald of er voldoende geïnteresseerden zijn om te starten met de bijeenkomsten. De groepen bestaan gemiddeld uit 15 deelnemers, waarbij een minimum van 8 deelnemers wordt gehanteerd om te kunnen starten. Het maximum aantal deelnemers per bijeenkomst kan oplopen tot 30 à 40 vaders. De praktijk leert dat bij meer dan 20 deelnemers vaak een tweede debatleider moet worden ingezet om de interactie tussen de vaders goed te kunnen waarborgen. Daarbij kan soms voor werken in twee groepen worden gekozen.

In sommige gevallen kiest Trias Pedagogica er voor om niet direct met een reeks van acht bijeenkomsten te starten. De ervaring leert dat het direct aanbieden van een reeks bijeenkomsten niet altijd werkt. Sommige vaders en/of organisaties willen zich niet direct voor een reeks vastleggen. Dit heeft met onbekendheid en terughoudendheid te maken. In dat geval overlegt Trias Pedagogica met de sleutelfiguur over het organiseren van een eenmalige bijeenkomst (eigenlijk het eerste debat) waarin vaders kennismaken met de methodiek en werkwijze van Trias Pedagogica, zij een beeld krijgen van de debatleider en zij ervaren hoe het is om met elkaar in gesprek te gaan over de opvoeding. Het kan ook dat wordt afgesproken dat er (in eerste instantie) slechts vier bijeenkomsten worden georganiseerd (de basis opvoeddebatten). Na afloop van deze eenmalige bijeenkomst of de eerste vier bijeenkomsten (basis opvoeddebatten), wordt gezamenlijk met de vaders bepaald of wordt doorgegaan met de vervolgreeks opvoeddebatten (verdie-

pingsdebatten). De ervaring leert dat het vrijwel altijd lukt om bij het eerste debat met de aanwezigen afspraken te maken voor vervolgreeksdebatten en de hele reeks uit te voeren.

Na het eerste debat wordt vaak in de gemeenschap gesproken over de ervaringen. Dit leidt geregeld tot nieuwe geïnteresseerden die aansluiten bij de debatten die daarop volgen. Het programma is zo opgezet dat deelnemers ook voldoende kunnen leren of ontwikkelen als zij de eerste bijeenkomst(en) niet hebben gevolgd. Alleen de vaders die minimaal vijf van de zeven opvoeddebatten (basis en verdieping) hebben bijgewoond, ontvangen na afloop een certificaat van deelname en De Opvoedquiz (dit wordt later toegelicht).

Laagdrempelig karakter

Hiervoor werd al aangegeven dat vaders zich niet hoeven te registreren om te kunnen deelnemen aan de opvoeddebatten. Het laagdrempelige karakter van de opvoeddebatten wordt versterkt door de bijeenkomsten te organiseren op een locatie, dag en tijd die aansluit bij behoeften van de deelnemers. Veelal vinden de opvoeddebatten plaats in gebedshuizen, buurthuizen en/of locaties van zelforganisaties, omdat dit voor de vaders vertrouwde locaties zijn, en op een moment dat hen uitkomt. Omdat veel vaders doordeweeks/overdag werken, vinden bijeenkomsten vaak plaats in de avonden/weekenden.

Wanneer de Nederlandse taal een belemmering vormt voor de groep, kunnen de bijeenkomsten in de eigen taal worden uitgevoerd. Het doel van de opvoeddebatten is niet om de ouders de Nederlandse taal te leren, maar om hun betrokkenheid bij de kinderen en opvoedvaardigheden te vergroten. Als zij zich minder goed kunnen (of in veel gevallen durven) uitdrukken in het Nederlands dan in de eigen taal, worden de opvoeddebatten in de eigen taal uitgevoerd of voortgezet. Doorgaans zijn de groepen homogeen, wat betreft taal en/of achtergrond. Dit heeft voornamelijk te maken met de taal die tijdens de opvoeddebatten wordt gesproken. De praktijk leert dat veel deelnemers

de Nederlandse taal onvoldoende beheersen of het lastig vinden om zichzelf te uiten in het Nederlands (zoals reeds besproken). Vanwege het interactieve karakter van de bijeenkomsten is het belangrijk dat de vaders goed met elkaar en de debatleider kunnen communiceren. Hierdoor is het lastig om heterogene groepen samen te stellen. Wel is het mogelijk om een groep samen te stellen waarbij bijvoorbeeld alle vaders Arabisch spreken (Marokkanen, Irakezen, Egyptenaren etc.). Taal is niet de enige reden dat waar mogelijk voor homogene groepen wordt gekozen. Voor veel vaders is het – om zich te durven en willen uiten - relevant om 'onder elkaar te zijn'.

Mede vanwege taal, maar zeker ook vanwege vertrouwdheid en 'minder uit hoeven leggen' worden de debatten geleid door een debatleider die dicht bij vaders staat: doorgaans iemand met dezelfde culturele of talige achtergrond, meestal een man. Of – als dit niet mogelijk is – een mannelijke of eventueel vrouwelijke debatleider met een andere migratie-achtergrond. Het hebben van een migratieachtergrond is nog belangrijker dan de sekse van de debatleider, zo is de ervaring. Het delen van de positie van (kind van een) migrant met de debatleider maakt dat vaders eerder het gevoel hebben dat zij begrepen worden en verlaagt de drempel.

Tot slot is het voor laagdrempeligheid belangrijk om voorafgaand aan de opvoeddebatten informeel op te starten, voordat wordt ingegaan op de daadwerkelijke inhoud van de bijeenkomsten. De debatleider is altijd ruim van tevoren aanwezig op de locatie om informeel bij te praten, gezamenlijk koffie/thee te drinken en in sommige gevallen zelfs samen te eten. Bij het achtste opvoeddebat biedt Trias Pedagogica de deelnemers de ruimte om zelf een feestelijke maaltijd te verzorgen.

Rustige opbouw

De opvoeddebatten zijn zo opgebouwd dat er wordt begonnen met de basis. Zo is het bijvoorbeeld belangrijk om er eerst voor te

zorgen dat de vaders zich bewust worden van het feit dat zij een belangrijke rol hebben in de opvoeding. Pas wanneer de vaders zich hier bewust van zijn, komen zij met vragen als 'Hoe kan ik ..?' en 'Wat kan ik doen?'. Het is ook belangrijk om eerst aandacht te besteden aan bepaalde basis opvoedvaardigheden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan communicatie tussen de ouders, communicatie tussen de ouders en kinderen, het bieden van structuur, straffen en belonen etc.). Het beheersen van deze basis opvoedvaardigheden is belangrijk om verder de diepte in te kunnen gaan. Als kinderen thuis überhaupt niet kunnen/mogen vertellen over hun dag en hun gevoelens, hoe moeten zij dan met hun ouders praten over verliefdheid, vriendschap en/of pesten/discriminatie? De basis opvoeddebatten zijn daarnaast ook bedoeld om een vertrouwensband te creëren binnen de groep en met de debatleider, alvorens er dieper wordt ingegaan op taboegevoelige onderwerpen in de verdiepingsdebatten. Over deze opbouw is meer te lezen onder 3.2 'Opzet van de opvoeddebatten'.

Aandacht voor de migratiecontext

In de aanpak van de debatten wordt rekening gehouden met de leefwereld van de deelnemers; de aanpak richt zich op thema's waarover kennis en bewustzijn ontbreekt en reikt deze aan. Startpunt daarbij is steeds dat wat vaders aanspreekt en bezighoudt. We lichten dat hieronder toe.

Een eerste manier is vaak: ruimte geven aan emoties die over (instituten in) de samenleving kunnen leven bij vaders. In sommige groepen hebben deelnemers negatieve emoties over de Nederlandse opvoeding, waar zij zich toe moeten verhouden, of over het Nederlandse systeem van hulpverlening. Indien dit soort emoties blijkt te leven bij deelnemers, wordt hier ruimte voor gemaakt, ook al blijft er daardoor minder ruimte over voor andere onderwerpen. De debatleider heeft een belangrijke rol in hoe dit gebeurt. Twee elementen zijn daarbij belangrijk: afzonderlijke deelnemers moeten zich veilig voelen hun emoties te uiten. En: de debatleider helpt deelnemers naar hun eigen rol te kijken en niet in slachtofferschap of boosheid te blijven hangen. De ervaring is dat het bege-

leid ruimte geven aan (negatieve) emoties kan helpen om daarna meer open te staan voor het onderwerp dat die dag op de planning staat.

Een tweede manier waarop de debatten aansluiten bij de vaders, is door ruimte te geven aan diverse elementen in de opvoeding of opvoedingsbeleving die samenhangen met de positie als migrant of minderheid. Bijvoorbeeld: er is veel aandacht voor door cultuur geïnspireerde waarden van vaders, tradities uit de eigen gemeenschap, en hoe die doorwerken in de opvoeding. Het opvoeden in de migratiecontext is een rode draad die door de debatten heenloopt. Daarbij is er oog voor dat er bij vaders soms nog weinig kennis aanwezig is over kindontwikkeling en westerse opvoedmethoden en over het belang van betrokken vaderschap. Hierbij staan we onder andere stil bij de verwachtingen die school heeft van de ouders en bij de rol van professionals, twee onderwerpen waarop verschil bestaat tussen Nederland en het herkomstland van vaders.

Aansluiten bij vaders gebeurt tot slot door aandacht voor religie. Religie vormt voor sommige groepen een belangrijk referentiekader; het is voor velen een leidraad voor het leven en dus ook voor de opvoeding. Deelnemers schrijven hun ideeën over bijvoorbeeld de rolverdeling tussen vaders en moeders vaak toe aan het geloof. Debatleiders sluiten in hun aanpak hierbij aan. Als vaders aan het geloof bijvoorbeeld een overtuiging ontleen dat zij een beperkte rol hebben bij de opvoeding van kinderen, reiken debatleiders inzichten aan vanuit het geloof of uit het Heilig Boek die hen aan het denken kunnen zetten over hun initiële ideeën. Bijvoorbeeld door deelnemers erop te wijzen dat de Profeet bepaalde uitspraken (over de rol van mannen en vrouwen) nooit letterlijk zo heeft gedaan.

Leren van elkaar

De kern van de aanpak van de opvoeddebatten bestaat uit het 'leren van elkaar'. De opvoeddebatten hanteren bewust een groepsaanpak. De vaders worden gestimuleerd om met elkaar in gesprek te gaan over

de opvoeding (en daaraan gerelateerde onderwerpen). De debatleider stelt zich, om het onderlinge gesprek te ondersteunen, op naast de vaders en niet boven hen. Bij de introductie benadrukt de debatleider bijvoorbeeld dat hij ook niet alles weet, 'ook maar een vader is' en graag van de rijke ervaringen van de vaders die aanwezig zijn wil leren. De debatleider kan ook persoonlijke ervaringen inbrengen, als vader of zoon, om het 'naast de vaders' staan te versterken. Tijdens de debatten zeggen de debatleiders niet wat een vader (of ouder) moet doen in de opvoeding, maar wat hij kan doen in de opvoeding. Iedere ouder is een expert op zichzelf. Iedereen voedt op zijn eigen manier op, de opvoeddebatten bieden de mogelijkheid om deze ervaringen uit te wisselen. Wanneer een ouder met een probleem zit, hebben andere ouders wellicht al een (werkende) oplossing. Tijdens het gesprek worden door de debatleider inzichten aangereikt, maar op zo'n manier dat vaders er zelf al pratend op komen. De expertise van de debatleider wordt dus in eerste instantie geparkeerd en vervolgens via het gesprek – vooral ook door vaders zelf te laten ontdekken – ingebracht.

Door het groepsproces komen de vaders erachter dat ze er niet alleen voor staan en dat vrijwel iedereen tegen dezelfde vragen aanloopt. Het uitwisselen van ervaringen met elkaar zorgt er tevens voor dat de vaders kennismaken met alternatieve manieren om met bepaalde situaties om te gaan.

De nadruk op uitwisselen en leren van elkaar past ook bij de visie van Trias Pedagogica op opvoedondersteuning. De ontwikkelaars streven ernaar – aansluitend bij het werken vanuit de leefwereld van deelnemers – dat kennis die al bij ouders aanwezig is wordt benut. Dit past ook bij het grote belang van bewustwording en verandering van de houding van vaders door de debatten.

Een aantal citaten van vaders:

"Ik ben erg blij dat ik meedoe aan de opvoeddebatten. Ik leer meer van de discussie dan van boeken (deze heb ik al meer dan tien jaar niet gelezen!)"

“Niemand is perfect. Praten over de opvoeden en vragen stellen is de beste manier. Niemand weet alles, maar iedereen weet wel iets”.

Positieve benadering

Een ander kernelement is de positieve benadering die Trias Pedagogica hanteert. De debatleiders werken vanuit een versterkende aanpak, eerder dan vanuit een paternalistische aanpak. En vanuit een vertrouwen in de motivatie van alle ouders om hun kind zo goed mogelijk op te voeden. Een belangrijk uitgangspunt van het werk van Trias Pedagogica is: “Iedere ouder wil het beste voor zijn kind. De intentie is goed, alleen de manier (van opvoeden) sluit hier niet altijd op aan”. Een voorbeeld is de manier waarop slaan wordt besproken. De ervaring is dat een aanpak waarbij te snel wordt gefocust op dat dit ‘gewoon niet mag’ in Nederland het gesprek niet op gang brengt. In plaats van ouders die dit doen af te keuren, wordt het gesprek open gevoerd. Daarbij wordt gekeken naar waarom ouders slaan, en laat de debatleider andere vaders alternatieven of ervaringen aandragen. Daarbij wordt – aansluitend bij eigen ervaringen van vaders, bijvoorbeeld uit hun eigen jeugd - ingegaan op gevolgen voor kinderen. Vaak blijkt er sprake van onmacht of onwetendheid over de gevolgen voor kinderen. Trias Pedagogica focust op het positieve: de intentie is goed, de vader wil dat zijn kind op het rechte pad blijft/zich positief ontwikkelt. Tijdens de opvoeddebatten leren de vaders over de potentiële gevolgen van hun acties en maken ze, onder andere door met elkaar in gesprek te gaan, kennis met alternatieve manieren van straffen. Dit is een goede aanpak om bewustwording te ontwikkelen. Het gebeurt regelmatig dat een vader tranen in zijn ogen krijgt, omdat hij nooit heeft geweten dat het ‘ook anders kon’. *“Nu ik weet dat je ook op een positieve manier je kind op het rechte pad kunt houden, heb ik het gevoel dat ik gefaald heb als vader. Vanuit mijn eigen opvoeding kende ik alleen maar fysieke straffen, geen beloning of liefde. Ik wil en ga het beter doen!”* (deelnemer opvoeddebatten). En zo zijn er tal van voorbeelden te benoemen.

Citaat van een vader: *“Wij focussen te vaak op wat er fout gaat in de opvoeding en zorgen voor te veel correcties. Nu weet ik dat het belangrijk is om open te communiceren, samen te werken met derden en om op een positieve manier te reageren”.*

Gebruik van verschillende werkvormen

Om het samen leren en reflecteren te bevorderen, zet Trias Pedagogica verschillende middelen in. Door middel van vragen, stellingen en voorbeelden (soms in de vorm van een video, animatie of casus), stimuleert de debatleider de vaders (of ouders) om na te denken over hun eigen mening/visie, om eventuele problemen/moeilijkheden te bespreken en om eventuele oplossingen aan te dragen. De vaders worden gestimuleerd om eerst zelf na te denken, voordat de debatleider eventuele aanvullende kennis en/of handvatten aanlevert. Trias Pedagogica maakt tijdens de opvoeddebatten gebruik van het eigen ontwikkelde kaartspel ‘De Opvoedquiz’³ (zie kader voor een beschrijving van dit kaartspel), dat is ontwikkeld als middel om de vaders onderling gemakkelijker het gesprek aan te laten gaan over de thema’s van de debatten. Hierbij worden vaders in kleinere groepjes ingedeeld; de rest van het debat vindt plenair plaats. De Opvoedquiz komt in elk van de vier basisdebatten terug. Na afloop van de reeks opvoeddebatten krijgen de vaders de quiz mee naar huis, met de bedoeling dat zij het spel ook met hun eigen partner of anderen kunnen spelen om het gesprek over opvoeden te voeden. Tijdens de terugkomdag wordt uitvoerig besproken in hoeverre de vaders het kaartspel in hun eigen omgeving hebben ingezet (hierover later meer). Tijdens de verdiepingsdebatten wordt tevens gebruikt gemaakt van eigen ontwikkelde bordspellen, om door middel van gezonde competitie de vaders spelenderwijs te informeren en bewust te maken van verschillende thema’s. Hierover is meer te lezen in aparte publicaties die verschijnen over de verdiepingsreeksen. Het inspelen op ‘competitie’ in werkvormen is aansprekend en activerend gebleken bij het werken met vaders. Het is ook terug te vinden in de benaming van de methodiek: opvoeddebatten.

[3] https://www.triaspedagogica.nl/tools_spellen.php?ppt=showcase&TileID=1

Hoewel er in de praktijk eerder sprake is van een dialoog (het uitwisselen van informatie, ervaringen en overtuigingen, die niet per se leiden tot een oplossing of overeenstemming), spreekt de term 'debatten' (waaraan vaak toch een connotatie van winnen of verliezen vasthangt) de vaders meer aan.

Kaartspel - De Opvoedquiz

Tijdens de basis opvoeddebatten wordt gebruik gemaakt van het eigen ontwikkelde kaartspel 'De Opvoedquiz'. Dit kaartspel is ontwikkeld om ouders spelenderwijs met elkaar in gesprek te laten gaan over de opvoeding. De vaders spelen het kaartspel tijdens de opvoeddebatten onderling, maar krijgen het kaartspel uiteindelijk ook mee naar huis zodat zij het met hun gezin en/of anderen in hun omgeving kunnen spelen. Het kaartspel biedt partners een handvat om met elkaar in gesprek te gaan over wat zij belangrijk vinden in de opvoeding, welke regels er gelden en hoe zij hun kinderen bijvoorbeeld willen straffen/belonen.

Het kaartspel bestaat uit 35 kaarten die zijn opgesplitst in zes categorieën: afstemming, opvoeding, normen/waarden, technologie/sociale media, (huis) afspraken en school. Op iedere kaart staat een vraag of stelling waarover de deelnemers met elkaar in gesprek kunnen gaan.

Enkele voorbeeldvragen/-stellingen zijn:

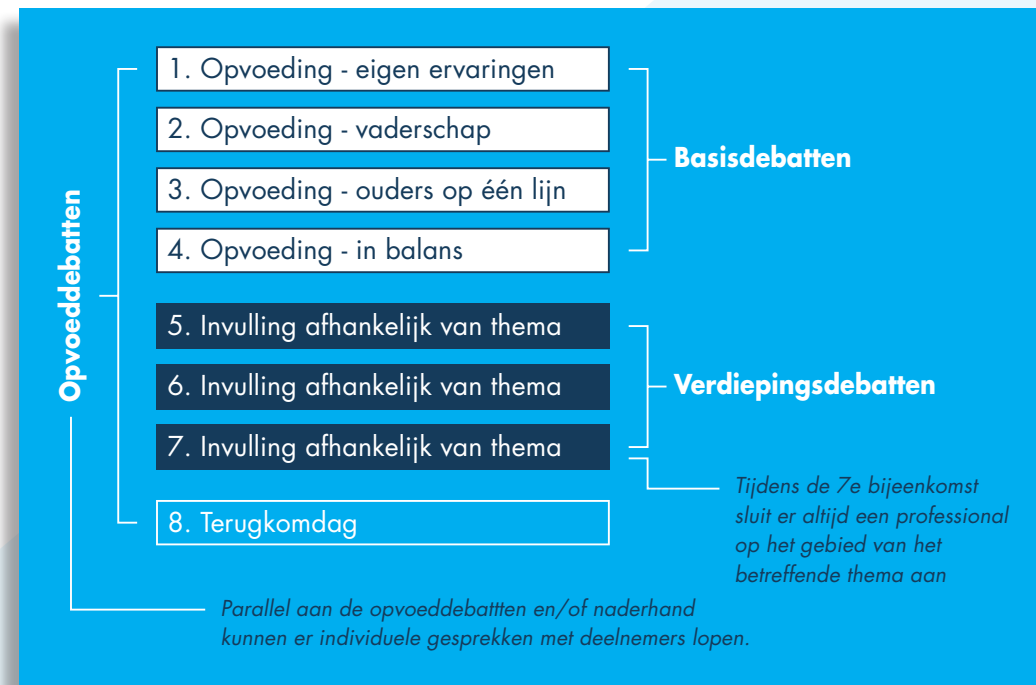
"Hoe ben jij opgevoed als kind?"

"Welke normen en waarden wil jij meegeven aan ons kind?"

"Ik voed de kinderen op een andere manier op dan jij. Eens/oneens."

3.2 Opzet van de opvoeddebatten

De interventie 'Opvoeddebatten met vaders met een migratieachtergrond' is opgezet als een groepstraining van acht bijeenkomsten, waarbij de eerste zeven bijeenkomsten wekelijks plaatsvinden (circa 2 uur) en de laatste bijeenkomst (terugkomdag) vier tot zes weken later plaatsvindt. Op verzoek van de deelnemers (i.v.m. beschikbaarheid), kan worden besloten om de tijd tussen de bijeenkomsten aan te passen: twee keer per week of indien nodig één keer per twee weken. Indien gewenst is het ook mogelijk om twee volle dagen te reserveren waarin de ouders alle thema's doorlopen.

Figuur 1. Opzet van de opvoeddebatten

Alleen bij hoge uitzondering kunnen er meer dan twee weken tussen de bijeenkomsten zitten. In dat geval kiest men er vaak in overleg met Trias Pedagogica

voor om eerst de basisdebatten af te ronden en om enkele weken later te vervolgen met de verdiepingsbijeenkomsten.

De opvoeddebatten bestaan uit acht bijeenkomsten die zijn opgedeeld in drie modules: de basis opvoeddebatten, de verdiepingsdebatten (die verder worden beschreven in afzonderlijke publicaties) en een terugkomdag (zie Figuur 1). De basis opvoeddebatten bestaan uit vier op elkaar volgende thema's. Tijdens het eerste opvoeddebat (Opvoeding – eigen ervaringen) maken de vaders kennis met elkaar en de methodiek. Ook gaan zij met elkaar in gesprek over de opvoeding. Wat verstaan zij onder opvoeden? Hoe kijken zij terug op hun eigen opvoeding? Wat vonden zij fijn? Wat hebben zij gemist? Welke elementen hebben zij meegenomen naar de opvoeding van hun eigen kinderen? Tijdens het tweede opvoeddebat (Opvoeding – vaderschap) staan de vaders stil bij hun rol in de opvoeding. Welke rol hebben de vaders op dit moment? Zijn zij hier tevreden mee? Zijn zij zich bewust van hun unieke bijdrage aan de ontwikkeling van hun kinderen? Tijdens het derde opvoeddebat (Opvoeding – ouders op één lijn) staat afstemming tussen de ouders in de opvoeding centraal. Wat is de rolverdeling tussen de moeder en vader in het gezin? Zijn beide ouders betrokken bij de opvoeding? Wordt er met elkaar gesproken over normen en waarden? Zitten zij op één lijn? Tijdens het vierde en tevens laatste opvoeddebat van de basis opvoeddebatten (Opvoeding - in balans), gaan vaders in gesprek over verschillen tussen de opvoeding in hun eigen gemeenschap/jeugd en de opvoeding in Nederland. Maar ook tussen de verschillende leefgebieden van het kind (thuis, school, straat, online). Ben je als ouder betrokken bij al deze onderdelen? Hoe kun je je kind het beste begeleiden en ondersteunen?

Hoewel deelnemers tussendoor altijd welkom zijn om aan te sluiten, adviseren we vaders altijd om eerst de basis opvoeddebatten te volgen, alvorens deel te nemen aan de verdiepingsdebatten. Zoals eerder geschetst, wordt tijdens de basis opvoeddebatten namelijk aandacht besteedt aan

bepaalde basis opvoedvaardigheden, die noodzakelijk zijn om in te kunnen gaan op één van de verdiepingsthema's. Ook bieden de basis opvoeddebatten ruimte voor het opbouwen van een vertrouwensband.

3.3 Inhoud van de debatten

Module 1: basisdebatten

Zoals reeds beschreven bestaat de module 'basisdebatten' uit vier bijeenkomsten met elk een eigen thema. Hoewel Trias Pedagogica vooral werkt met een vooropgezet programma, is er altijd ruimte voor eigen inbreng/vragen. Over het algemeen probeert zij deze vragen/inbreng te relateren aan het onderwerp dat op dat moment op de agenda staat, maar wanneer het nodig is, wordt hier van afgeweken. Wanneer er bijvoorbeeld recentelijk een terroristische aanslag is gepleegd of een incident heeft plaatsgevonden (denk bijv. aan eerwraak, messengebruik onder jongeren of de rellen tijdens de COVID-19 lockdown), houdt dit ouders uiteraard erg bezig en maakt Trias Pedagogica plaats voor dit onderwerp.

Vanaf de tweede bijeenkomst, wordt er steeds gestart met een terugblik op het vorige debat, waarin de vaders aan kunnen geven wat hen is bijgebleven of wat zij hebben meegenomen. Tevens wordt de huiswerkopdracht besproken die de vaders na afloop van het vorige debat hebben meegekregen.

Bijeenkomst 1: Opvoeding – eigen ervaringen

In bijeenkomst 1 staan, de naam zegt het al, de eigen ervaringen centraal. Nadat de vaders hebben kennisgemaakt met de methodiek en werkwijze van Trias Pedagogica, de debatleider en elkaar, gaan zij met elkaar in gesprek over wat opvoeding volgens hen betekent. Vervolgens wordt aan de vaders gevraagd om terug te kijken op de eigen opvoeding door middel van drie

vragen: Wat heb je van je ouders geleerd? Wat heb je gemist in je eigen opvoeding? Wat vind je belangrijk om mee te geven aan je eigen kinderen? Deze vragen stimuleren de vaders om kritisch na te denken over de manier waarop ze zelf zijn opgevoed en de manier waarop zij hun eigen kinderen willen opvoeden. Ook maken de vaders kennis met het kaartspel De Opvoedquiz⁴ (zie kader – p. 28 – voor een beschrijving). Zij spelen het onderdeel ‘Opvoeding’. Na afloop van de bijeenkomst krijgen de vaders een huiswerkopdracht mee ter voorbereiding op de tweede bijeenkomst: “Denk na over drie punten die uw vader u heeft meegegeven”.

Belangrijk is bij het eerste debat te spreken over de relatie met de gemeente. De groepen weten dat Trias Pedagogica hen de opvoedebatten kan aanbieden omdat deze gefinancierd worden vanuit de gemeente. Het blijkt belangrijk uit te leggen dat Trias Pedagogica onafhankelijk is en het aanbod ontwikkelt voor en samen met de ouders. Tijdens het eerste debat wordt ook benadrukt dat alles wat binnen de opvoedebatten besproken wordt vertrouwelijk is en niet (zonder overleg) wordt gecommuniceerd naar de gemeente.

Bijeenkomst 2: Opvoeding - vaderschap

In bijeenkomst 2 staat de rol van de vader centraal. De vaders gaan klassikaal met elkaar in gesprek over de betekenis van vaderschap en de rol die hun eigen vader in hun leven heeft gespeeld: wat heeft jouw vader je meegegeven? Wat heb je gemist? Ga jij dit als vader anders doen? In kleine groepjes bespreken de vaders vervolgens hun eigen rol in de opvoeding.

Vervolgens wordt een tweedelige korte animatie getoond van een situatie waarin de vader geen aandacht geeft aan zijn zoon vs. waarin de vader wel aandacht geeft aan zijn zoon. Na afloop gaan de vaders met elkaar in gesprek over de animatie en het belang van vaderbetrokkenheid. De debatleider informeert hen hierbij over de unieke rol van de vader en de invloed van

betrokken vaderschap op het leven van het kind. Hierbij komen onderwerpen ter sprake als de complementaire rollen van moeders en vaders, de invloed die zij als opvoeder hebben in relatie tot hun kinderen (bijv. zelfwaardering/zelfbeeld, zelfvertrouwen, exploratie, maar ook vaardigheden, kennis en houding van het kind). Tot slot spelen de vaders de onderdelen ‘(huis)afspraken’ en ‘school’ van het kaartspel De Opvoedquiz in kleine groepjes. Na afloop van de bijeenkomst krijgen de vaders een huiswerkopdracht mee ter voorbereiding op de derde bijeenkomst: “Denk na over de communicatie tussen u en uw partner”.

Enkele citaten van vaders:

“De debatten hebben mij geleerd om mezelf te veranderen. Ik probeer niet meer zo snel boos te worden.”

“De meeste kinderen spiegelen hun ouders. Dit gaat om beide ouders, niet alleen om de moeder. Wij hebben als vaders een voorbeeldfunctie”.

Bijeenkomst 3: Opvoeding – op één lijn

In bijeenkomst 3 staat de afstemming tussen de vader en de moeder, maar ook tussen de ouders en de kinderen zelf centraal. Er wordt een korte animatie getoond waarin de moeder en vader het niet eens zijn over de tijd waarop hun zoon thuis moet zijn en hier over discussiëren in zijn bijzijn. Vervolgens wordt er ook een animatie getoond waarin dezelfde situatie op een positieve manier wordt benaderd. Na afloop gaan de vaders met elkaar in gesprek over de animaties (en daaraan gerelateerde thema’s: het belang van een goed op elkaar afgestemde rolverdeling; de rol die vaders zelf hebben en of zij wel eens praten met hun vrouw over de opvoeding). Er wordt ingegaan op hoe de rolverdeling in veel gezinnen eruit ziet.

Het eerder getoonde fragment geeft aan hoe belangrijk het is om als ouders op één lijn te zitten, maar hoe doe je dit? De debatleider informeert de vaders

[4] https://www.triaspedagogica.nl/tools_spellen.php?ppt=showcase&TileID=1

over de 'ijsbergtheorie', waarbij zij leren dat het belangrijk is om met hun partner in gesprek te gaan over onderliggende overtuigingen etc. om erachter te komen waarom de ander iets doet en/of vindt. In de tweede helft van het debat gaan de vaders met elkaar in gesprek over de communicatie tussen de ouders en de kinderen, waarbij bijvoorbeeld wordt besproken in hoeverre kinderen (afhankelijk van hun leeftijd) inspraak hebben als het gaat om regels en afspraken. Tot slot spelen de vaders het onderdeel 'afstemming' van het kaartspel De Opvoedquiz in kleine groepjes. Na afloop van de bijeenkomst krijgen de vaders een huiswerkopdracht mee ter voorbereiding op de vierde bijeenkomst: "Bespreek met uw partner de regels die gelden buitenshuis (op school, in de buurt, bij vrienden)".

Enkele citaten van vaders:

"Goede opvoeding begint bij communicatie. Je ziet in Nederland vaak dat ouders naast het kind staan in plaats van erboven. Ik vind het erg lastig om met mijn kinderen te praten zonder dat ik mijn rol als ouder verlies. De tips van de debatleider en de andere vaders hebben mij richtlijnen gegeven voor hoe ik dit zou kunnen doen".

"We moeten naar onze kinderen luisteren. Hoe denken zij over bepaalde dingen in het nieuws? Niet direct onze eigen mening roepen, probeer echt met hen in gesprek te gaan en vraag of zij jouw mening willen horen. Dán vertel je het pas, maar wel op een rustige manier".

"Ik ben niet alleen met mijn kinderen bezig geweest, maar ook met mijn vrouw. Ik heb haar een paar vragen gesteld die wij binnen de debatten hebben behandeld. Ook thuis zijn wij op zoek gegaan naar duidelijkheid en hebben wij opnieuw de rollen besproken. Wij baseren onze handelingen op positief opvoeden: meer ruimte geven voor de kinderen, zoveel mogelijk overleggen, kaders stellen en proberen om vanuit die kaders te handelen".

"Structuur en goede afstemming tussen de ouders leidt automatisch tot rust. Druk zijn wij allemaal, maar we moeten ons thuis van de positieve kant laten zien".

"Onder andere praten met mijn kinderen vond ik altijd lastig. Ik ben blij met de vaardigheden die ik tijdens de debatten heb geleerd, zoals communiceren, actief luisteren, kaders stellen en ruimte geven".

Bijeenkomst 4: Opvoeding – in balans

In bijeenkomst 4 staat de balans tussen de opvoeding in het eigen land versus Nederland, maar ook de balans tussen de opvoeding binnenshuis en buitenshuis (op school, in de buurt, bij vrienden én online) centraal. De vaders gaan met elkaar in gesprek over (botsende) normen en waarden en de worsteling van hun kinderen met hun identiteit. De vaders leren welke mogelijke strategieën er zijn om de eigen waarden te combineren met die in de Nederlandse maatschappij en cultuurverschillen in opvoeding te benoemen en te begrijpen. Ze praten onder andere over wat integratie in hun ogen is en welke invloeden dit heeft op de opvoeding. Aan de hand van voorbeelden bespreken de vaders verschillende acculturatiestrategieën en de voor- en nadelen daarvan.

Verder wordt een schema gepresenteerd over invloeden op kinderen (thuis, school, buiten) en toegelicht dat regels tussen de opvoedmilieus kunnen verschillen. De debatleider informeert de vaders over de verschillen die kunnen bestaan tussen de regels binnen- en buitenshuis en over de risico's die dit met zich meebrengt voor de kinderen. De vaders gaan met elkaar in gesprek over mogelijke oplossingen en over manieren waarop zij op de hoogte kunnen blijven van de regels die buitenshuis gelden. Tot slot spelen de vaders de onderdelen 'normen' en 'technologie' van het kaartspel De Opvoedquiz in kleine groepjes. Na afloop van de bijeenkomst krijgen de vaders een huiswerkopdracht mee: "Blik terug op de afgelopen vier debatten. In hoeverre is er iets veranderd? (uw mening, uw houding, wellicht zelfs al uw gedrag)".

Enkele citaten van vaders:

“Door als ouders betrokken te zijn bij school, thuis en op de voetbalvereniging, zie je dat de kinderen zich beter gaan gedragen en ook beter presteren”.

“Samenwerking tussen thuis, school en buiten is een voorwaarde. Dit zegt namelijk veel over ouderbetrokkenheid. Weet wat je kinderen doen als zij niet thuis zijn, maar probeer dit niet op een al te controlerende wijze te doen. Neem je verantwoordelijkheid als vader én als buurtbewoner”.

Module 2: verdiepingsdebatten

Na afloop van de basis opvoeddebatten volgt één van de verschillende verdiepingsmodules, die in navolgende publicaties worden beschreven⁵:

- **Huiselijk Geluk:** Binnen deze verdiepingsdebatten wordt aandacht besteed aan elementen die huiselijk geluk bevorderen (communicatie, structuur etc.) of juist belemmeren (en kunnen leiden tot huiselijk geweld) (Distelbrink, Ekkelboom, Mehrnaz, Mesic & Pels, 2021a).
- **Ontsporing & Vervreemding:** Binnen deze verdiepingsdebatten wordt aandacht besteed aan de preventie van radicalisering. De focus ligt op wat ouders zelf kunnen doen om kinderen te behoeden voor ontsporing en vervreemding (Distelbrink, Ekkelboom, Mehrnaz, Mesic & Pels, 2021b).
- **Stimuleren & Bespreken:** Binnen deze verdiepingsdebatten staat de tijdsbesteding van de kinderen – en het zicht van hun ouders daarop – centraal. Ook wordt aandacht besteed aan het bespreken van eventuele zorgen binnen het gezin, met de sociale omgeving en met professionele hulpverleningsinstanties (Distelbrink, Ekkelboom, Mehrnaz, Mesic & Pels, 2021a).

- **Gevoelens & Intimiteit:** Binnen deze verdiepingsdebatten wordt aandacht besteed aan de bewustwording van ouders als het gaat om open communicatie en voorlichting op het gebied van gevoelens, seksuele vorming en intimiteit.
- **Gezonde Leefstijl:** Binnen deze verdiepingsdebatten wordt aandacht besteed aan het belang van gezonde voeding, voldoende slaap en voldoende beweging voor het hele gezin.
- **Gezonde Leefstijl – activering:** Dit verdiepingstraject is een vervolg op ‘Gezonde Leefstijl’ en gaat in op aspecten van een gezonde leefstijl die nog niet aan bod zijn gekomen (denk bijvoorbeeld aan mentale gezondheid). Tevens worden vaders geactiveerd om met het thema aan de slag te gaan, door bijvoorbeeld met hun kinderen te koken of wandelen.
- **Eerste 1000 dagen:** Binnen deze verdiepingsdebatten wordt aandacht besteed aan het belang van vaderbetrokkenheid bij de eerste 1000 dagen.

Welk verdiepingsthema er wordt behandeld, staat veelal al vast voorafgaand aan de start van de basis opvoeddebatten. Deels wordt dit bepaald door de opdrachtgever, deels is er vrijheid om dit af te stemmen met de groep. Uiteraard wordt er altijd gekeken of het thema aansluit bij de behoeften van de groep (dit is vaak het geval, want alle thema’s die Trias Pedagogica aanbiedt zijn gebaseerd op problematiek in specifieke steden/wijken en mede ontwikkeld op basis van behoeften van ouders met wie Trias Pedagogica veel werkt).

Tijdens het laatste verdiepingsdebat wordt er een lokale professional uitgenodigd om met de vaders in gesprek te gaan. Het aansluiten van professionals wordt uitgebreid beschreven en onderbouwd in de verschillende verdiepingsmodules (o.a. Distelbrink, Ekkelboom, Mehrnaz, Mesic & Pels, 2021).

[5] https://www.triaspedagogica.nl/diensten_opvoeddebatten.php

Module 3: terugkomdag

Enkele weken (4-6) na afloop van de verdiepingsdebatten vindt een terugkomdag plaats, waarin wordt teruggeblikt op de eerder gevolgde reeks opvoeddebatten en de vaders stilstaan bij de veranderingen thuis na de debatten en eventuele vragen waar zij nog tegenaan lopen. Tijdens de terugkomdag wordt tevens een inventarisatie gemaakt van de behoeften van de vaders. Bijvoorbeeld of er nog de behoefte is aan nieuwe thema's die Trias Pedagogica nog niet aanbiedt; of er nog behoefte is aan een extra verdiepingsreeks, of (bij individuele vaders) aan een warme overdracht naar een andere professional en/of hulpverleningsinstantie (zie ook hieronder).

Individuele ondersteuning

Wanneer ouders tijdens of na afloop van de opvoeddebatten nog met specifieke vragen of problemen zitten, biedt Trias Pedagogica hen *laagdrempelige individuele ondersteuning* aan. Dit komt geregeld voor. Het gaat vaak om ouders die niet rechtstreeks naar een hulpverleningsinstantie willen/durven gaan. Het zijn meestal vragen over omgaan met pubers, problemen in de relationele sfeer of verslaving. Trias Pedagogica biedt lichte individuele ondersteuning aan in de vorm van adviserende gesprekken. Wanneer er specialistische hulp nodig is, wordt doorverwezen naar de juiste instanties.

4. Uitvoering

Materialen

Er zijn verschillende materialen ontwikkeld voor de uitvoering van de opvoeddebatten. Alle materialen worden beheerd door Trias Pedagogica en worden voorafgaand aan de reeks opvoeddebatten aan de debatleiders verstrekt.

- Handleiding voor debatleiders: deze handleiding bevat informatie over de opzet en uitvoering van de opvoeddebatten en de theoretische uitgangspunten die eraan ten grondslag liggen. De handleiding bevat een toelichting op de PowerPoint presentaties en instructies voor het inzetten van de verschillende kaart- en bordspellen.
- PowerPoint presentaties: voor ieder debat is een PowerPoint presentatie ontwikkeld die dient ter ondersteuning van de debatleiders.
- Kaartspel De Opvoedquiz: dit kaartspel wordt ingezet tijdens de basis opvoeddebatten als tool om de vaders met elkaar in gesprek te laten gaan. Tevens wordt dit kaartspel na afloop van de volledige reeks opvoeddebatten (basis + één van de verdiepingsmodules) meegegeven aan alle deelnemers die minimaal vijf bijeenkomsten hebben bijgewoond. Voor een beschrijving van De Opvoedquiz, zie kader p. 28.
- Certificaten: na afloop van de volledige reeks opvoeddebatten (basis + één van de verdiepingsmodules) ontvangt iedere deelnemer die minimaal vijf bijeenkomsten heeft bijgewoond een certificaat.
- Observatieformulieren: de debatleiders brengen aan de hand hiervan na ieder debat verslag uit van het aantal deelnemers, het verloop van het debat, de sfeer en de reacties/verhalen/ervaringen van de vaders.

Locatie en type organisatie

De interventie 'Opvoeddebatten met migrantenvaders' kan in heel Nederland (en op verzoek ook internationaal) worden ingezet. Tot op heden (2020) wordt de interventie uitgevoerd in Amsterdam, Utrecht, Amersfoort, Den Haag,

Groningen en omliggende kleinere gemeentes. Trias Pedagogica voert de opvoeddebatten uit op een locatie naar wens. De debatleiders komen naar de doelgroep toe, er wordt niet gewerkt op eigen vaste locaties. Enkele voorbeeldlocaties zijn: gebedshuizen (moskeeën, kerken, et cetera), buurthuizen en scholen.

Opleiding en competenties van de uitvoerders

De opvoeddebatten kunnen alleen worden uitgevoerd door debatleiders die door Trias Pedagogica worden getraind en aangestuurd. Zoals reeds beschreven, worden de opvoeddebatten idealiter begeleid door een debatleider die matcht met de vaders qua culturele achtergrond, taal en waar mogelijk of indien nodig is het een man. De matching zorgt voor 'herkenbaarheid': de debatleider deelt met de deelnemers hun positie als (kind van een) migrant. Hij/zij weet uit eigen ervaring hoe het is om in de migratiecontext op te groeien/op te voeden en kan meepraten over culturele gebruiken en verschillen in opvoedstijlen. Uit interne evaluaties blijkt dat dit door de ouders als zeer prettig wordt ervaren.

Bij het selecteren van nieuwe debatleiders wordt er ten eerste op gelet dat zij oog hebben voor het gegeven dat de doelgroep onvoldoende bereikt wordt door reguliere instanties en een specifieke aanpak nodig heeft. Zij moeten gemotiveerd zijn hier een steentje aan bij te dragen en de aanpak van Trias Pedagogica onderschrijven. Daarnaast is relevant dat de debatleider expertise heeft over opvoeding (HBO/Universitair opgeleid, pedagogische opleiding heeft de voorkeur). Tot slot is ook ervaring met het werken met groepen nodig. Basiskennis van groepsdynamica dient aanwezig te zijn, waardoor er bij de training dieper in kan worden gegaan op de specifieke uitgangspunten en werkwijze van Trias Pedagogica.

Debatleiders worden doorgaans één op één ingewerkt door de trainers van Trias Pedagogica in de uitvoering van de basisdebatten

en verdiepingsdebatten. Tijdens de training maken de debatleiders kennis met de visie en werkwijze van Trias Pedagogica en de kaart- en bordspellen die tijdens de debatten worden ingezet. De debatleiders krijgen aanvullende informatie (theorie) aangeboden in de vorm van schriftelijke en/of online documenten.

Tijdens de training wordt aandacht besteed aan kennis (bijv. over de belangrijkste vragen van de doelgroep betreffende het opgroeien en opvoeden in de migratiecontext; het gedrag van ouders kunnen interpreteren en hanteren, en een idee krijgen hoe vaders leren) en houding (bijv. niet zenden, maar luisteren; een neutrale houding aannemen). Ook vaardigheden in het omgaan met groepsdynamiek komen aan de orde. Daarnaast leren de debatleiders over de praktische aspecten van de aanpak (het werven van de deelnemers; de verslaglegging et cetera). Na het theoriedeel kijken de debatleiders enkele sessies mee met één of twee ervaren debatleiders om zo een beeld te krijgen van hoe de debatten er in de praktijk aan toe gaan. Vervolgens starten zij een eerste debatreeks, waarbij er wordt meegekeken door één van de trainers, die hen waar nodig van feedback voorziet.

Kwaliteitsbewaking

Bij iedere reeks opvoeddebatten sluit een van de ervaren trainers minimaal één keer aan. Tevens zijn de trainers gedurende het hele jaar beschikbaar voor telefonische consultatie over vragen over de uitvoering van de opvoeddebatten of over complexe vraagstukken.

Zoals reeds beschreven, schrijven de debatleiders na afloop van ieder debat een verslag over de bijeenkomst aan de hand van het observatieformulier. Op basis van deze verslagen krijgt Trias Pedagogica feedback over het verloop van de bijeenkomsten, te benutten voor intervisie en kwaliteitsbewaking. Maar ook inzicht in signalen en/of behoeften om later op in te spelen door nieuw aanbod te ontwikkelen.

Jaarlijks vinden er vier intervisiebijeenkomsten plaats, waarin de resultaten van het afgelopen kwartaal worden doorgenomen, ervaringen worden uitgewisseld, updates en/of nieuwe projecten worden besproken en signalen en/of behoeften met betrekking tot nieuw/aangepast aanbod wordt doorgenomen. De mening en ervaring van de debatleiders wordt serieus genomen en kan ertoe leiden dat bepaalde reeksen worden aangescherpt of uitgebreid.

Alle materialen worden beheerd door Trias Pedagogica. Deze materialen worden continu beoordeeld op hun actualiteit en worden aangepast en/of uitgebreid op basis van de informatie die naar voren komt uit de observatieformulieren en intervisiebijeenkomsten die hierboven worden beschreven. Wanneer er aangepast of nieuw materiaal wordt ontwikkeld, volgt er bijscholing voor de debatleiders.

Nieuw aanbod wordt ontwikkeld in samenwerking met de ouders en debatleiders (zie hiervoor ook p. 12 – *Betrokkenheid doelgroep*). De debatleiders worden hierin opnieuw getraind. De nieuwe verdiepingsreeks wordt meermaals getest (in de aanwezigheid van de trainer/methodiekontwikkelaar) en geëvalueerd. Na eventuele aanscherping wordt de nieuwe verdiepingsreeks opgenomen in het aanbod.

Randvoorwaarden

Bij de organisatie van een opvoeddebat moet aan een aantal randvoorwaarden worden voldaan.

Er moeten minimaal acht deelnemers zijn, anders kan een reeks niet worden begonnen of voortgezet (op bijzondere situaties zoals bijv. COVID-19; of een eenmalige uitzondering na). Iedere ouder is welkom. Een opdrachtgever kan de voorkeur geven aan een focus op ouders met kinderen in een specifieke leeftijdscategorie. Hier moet rekening mee worden gehouden

bij de werving, maar ouders worden nooit geweigerd. Een flexibele houding is erg belangrijk om de debatten succesvol uit te voeren. Dit betekent: bereidheid om naar de locatie van de groep te gaan, bereidheid om indien nodig buiten de reguliere werktijden (9-17 uur) en in het weekend te werken en de planning van reeksen in de tijd aan te passen aan de mogelijkheden van de deelnemers. Er dient overlegt te worden met Trias Pedagogica over de beste dag en het tijdstip voor de opvoeddebatten. Dat is ook afhankelijk van de doelgroep (qua werk bijvoorbeeld).

De opvoeddebatten worden doorgaans georganiseerd op een locatie die voor de vaders laagdrempelig en goed bereikbaar is. Dit kan de school van hun kind(eren) zijn, maar ook een buurthuis of andere plek die voor vaders vertrouwd en in de buurt is, zoals een gebedshuis of een sportclub. De ruimte moet groot genoeg zijn om de groep deelnemers die men verwacht te ontvangen. Denk ook aan technische randvoorwaarden zoals aanwezigheid van een laptop, beamer en speakers. De debatleider neemt de eventuele films, opvoedquiz en de PowerPoint mee. Het is handig een opstelling te kiezen waarbij deelnemers elkaar kunnen zien, zodat ze makkelijker met elkaar in debat kunnen gaan. Bijvoorbeeld een hoefijzeropstelling of twee brede rijen stoelen achter elkaar waar de debatleider naar kijkt. De debatleider staat tijdens de presentatie en loopt rond. Bij een vervolgdebat is het belangrijk dat de ruimte toelaat dat vaders in groepjes uiteen gaan, als dat is voorzien. Een vorm kan zijn dat een deel van de vaders in de ruimte ernaast gaat zitten.

Bij de bijeenkomsten is het belangrijk dat de sfeer informeel is (zie ook onder Aanpak beschreven 'laagdrempelig karakter').

5. Onderbouwing

Probleembeschrijving

Vaders met verschillende migratieachtergronden zijn gemiddeld minder betrokken bij de opvoeding dan moeders en ook op sommige vlakken minder dan Nederlandse vaders zonder migratieachtergrond (Pels, 2005; Pels & Geense, 2005; Choenni, 2002; Distelbrink et al., 2015). De mate van betrokkenheid hangt samen met hun visie op de vaderrol, bewustzijn over hun invloed op kinderen en de tijd die zij kunnen en willen besteden voor hun kinderen; deze elementen hangen op hun beurt samen met opleidingsniveau en migratiegeneratie (Distelbrink et al., 2015). Uit de opvoedebatten is gebleken dat er bij vaders veel onzekerheid leeft over hun eigen rol en de vaderrol in relatie tot de moederrol. Het is steeds minder vanzelfsprekend dat de man de enige kostwinner is en de vrouw de voornaamste opvoeder van de kinderen is. Hierdoor moeten ouders hun rollen opnieuw op elkaar afstemmen, ook als het om opvoeden gaat. Dat roept bij ouders met een migratieachtergrond vaak meer vragen op, omdat zij weinig voorbeelden hebben in hun herkomstmilieu (Distelbrink et al., 2015).

Uit de algemene literatuur blijkt dat vaders – als zij betrokken zijn als opvoeder - een specifieke invloed hebben op de ontwikkeling van hun kinderen. Zo weten we dat vaderbetrokkenheid leidt tot positieve effecten voor kinderen op schoolprestaties, IQ-scores, hechting, omgang met stress, zelfacceptatie, sociale competenties, relaties met leeftijdgenoten en pro-sociaal gedrag. Ook blijkt vaderbetrokkenheid een beschermende factor voor risicogedrag, zoals middeengebruik, internaliserend probleemgedrag en gedragsproblemen. Tevens zijn vaders relevante mannelijke rolmodellen voor hun zoons (FIRA, 2007). In een recente review naar vaderbetrokkenheid wordt de positieve invloed van vaders op de sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling van kinderen bevestigd, en komt naar voren dat dit effect nog groter is bij kinderen in achterstandsposities (Henry et al., 2020).

Het ontbreken van actieve vaderbetrokkenheid kan dus een risico zijn voor de ontwikkeling van kinderen. Dat geringe vaderbetrokkenheid ook risicovol is in gezinnen met een migratieachtergrond blijkt bijvoorbeeld uit onderzoek onder jongeren met een migratieachtergrond: goed kunnen communiceren, specifiek met vaders, blijkt samen te hangen met een betere gezondheid, meer sociaal gedrag en minder problemen met gedrag, emoties, leeftijdgenoten en hyperactiviteit (De Roos & Bucx, 2015; zoals ook bevestigd in algemene literatuur over vaderbetrokkenheid, Marsiglio et al., 2000). De literatuur over marginalisering en radicalisering van jongeren met een migratieachtergrond wijst eveneens op risico's van geringe vaderbetrokkenheid (Pels, 2003; Van Bergen, De Ruyter & Pels, 2016). Zoals de laatstgenoemde auteurs stellen vormt specifiek het ontbreken van open communicatie met ouders een risicofactor (zie ook Van San, Sieckelink & De Winter, 2010; Wessels & Dijkman, 2012).

Verder is uit de literatuur bekend dat opvoedonzekerheid en –problemen een negatieve invloed kunnen hebben op de kindontwikkeling (Bucx, 2011; Nelson et al., 2013).

Oorzaken

Opvoeden in de migratiecontext is geen sinecure en kan veel onzekerheid oproepen. Dit geldt het meest voor ouders van de eerste generatie en voor laaggeschoolden; de voornaamste doelgroep van de opvoedebatten. In Nederland woonden begin 2020 ruim 732.000 ouders (met inwonende kinderen) met een niet-westerse migratieachtergrond; van wie ruim 305.600 vaders. Bijna de helft (44%) van deze vaders had een Turks- of Marokkaans-Nederlandse achtergrond; voor Trias Pedagogica zijn dit belangrijke doelgroepen. Van de Marokkaans-Nederlandse vaders behoorde in 2020 82 procent tot de eerste generatie (ruim 50.000 vaders). In de CBS cijfers betreft dit vaders die na hun geboorte naar Nederland gekomen (in hun jeugd of als volwassene).

Bij Turks-Nederlandse vaders behoort 74 procent tot de eerste generatie (bijna 54.300 vaders). Bij kleinere groepen vaders die Trias

Pedagogica bereikt, zoals Somalisch- of Ghanees-Nederlandse vaders, is rond de 95 tot 99 procent buiten Nederland geboren en van de eerste generatie. Bij Syrisch- en Eritrees-Nederlandse vaders zelfs tegen de 100 procent (bron: eigen bewerking data CBS.; Statline 2020a). De eerste generatie is dus nog steeds een omvangrijke groep.

Opleidingsgegevens over ouders zijn niet voorhanden uit landelijke data, maar van alle mannen met een niet-westerse migratie-achtergrond tussen de 25 en 55 jaar is in 2020 ruim een kwart laagopgeleid. Bij Turks- en Marokkaans-Nederlandse mannen in deze leeftijdsrange lag dit aandeel nog hoger, rond een derde (14% bij mannen zonder migratie-achtergrond) (bron: eigen bewerking data CBS; StatLine, 2020b). Onder de eerste generatie is het aandeel laaggeschoolden relatief hoog (Flisi, Meroni & Vera-Toscano, 2016). Juist deze laaggeschoolde vaders bereikt Trias Pedagogica veel. Ongeveer driekwart van de bereikte vaders is laagopgeleid (mondelijke informatie Trias Pedagogica). Uit kwalitatief onderzoek komt naar voren dat bij een deel van de vaders met een migratie-achtergrond het bewustzijn ontbreekt over hun invloed op de kinderen; vaders zien lang niet altijd het belang van hun betrokkenheid bij de opvoeding en hun kinderen in (Distelbrink et al., 2005; Pels et al., 2012).

Onder laaggeschoolde ouders (met een migratieachtergrond) doen zich meer problemen met de opvoeding en negatieve opvoedbeleving voor dan onder hooggeschoolden (bijv. Van den Broek, Kleijnen & Keuzenkamp, 2010; Beljaart, Day & Gilsing, 2016; Pharos, 2019). Bovendien hebben zij vaak meer moeite met de overgang naar een in Nederland meer gangbare opvoedstijl. Zeker wat lager opgeleide ouders van de eerste generatie staan vaak wat verder af van de 'moderne' opvoedmethoden als overleg of open communiceren met kinderen (Distelbrink et al., 2005; Pels et al., 2009a). Dit alles betekent niet dat hoger geschoolde vaders of vaders van de tweede generatie geen behoeften hebben aan ondersteuning bij hun rol als opvoeder (in Nederland) (bijv. Distelbrink et al., 2020). hebben. De opvoedebatten staan in principe ook

open voor deze ouders zoals eerder toegelicht. Zij zijn zich vaak wel bewuster van het belang van betrokken vaderschap maar kunnen hetzelfde type vragen hebben als ouders van de eerste generatie (Distelbrink et al., 2020); vragen die we hierna bespreken.

Nederlandse ouders met een migratieachtergrond hebben te maken met extra ontwikkel- en opvoedvragen vergeleken bij ouders zonder migratieachtergrond (Aarts, Boendermaker & Distelbrink, 2017; Distelbrink, Pels & Winkelman, 2017). Vaak zijn die gerelateerd aan opvoeding in de migratiecontext. Zo hebben subgroepen ouders meer vragen over ondersteuning bij de schoolloopbaan en het Nederlandse onderwijssysteem of over ondersteuning van kinderen in de Nederlandse maatschappij (Distelbrink et al., 2005). Voorbeelden van andere vragen die veel voorkomen, zijn: hoe maak je je kinderen weerbaar tegen mogelijke discriminatie-ervaringen of negatieve beeldvorming? Hoe ondersteun je je kind bij de ontwikkeling van een religieuze of meervoudige identiteit of hoe breng je, in de omgeving minder courante, waarden over in de opvoeding? (bijv. Distelbrink et al., 2020; Distelbrink & Pels, 2015; Farag, 2017).

De puberteit roept met name voor deze ouders ook specifieke vragen op. Conflicten over waarden en normen spelen in deze leeftijdsgroep sterker. Ook is de uitdaging groter om kinderen op het goede pad te houden, zeker als zij opgroeien in wijken met veel problemen (Pels & Distelbrink, 2014).

Niet alleen hebben ouders met een migratieachtergrond meer en specifieke vragen en onzekerheden over het opvoeden. Een bijkomend probleem is dat het reguliere aanbod aan opvoedondersteuning relatief weinig bereik heeft onder ouders met een migratieachtergrond, zeker de eerste generatie en laagopgeleiden, en ook onvoldoende antwoord biedt op specifieke vragen over opvoeden in de migratiecontext (bijv. Bellaart et al., 2018). De reguliere opvoedondersteuning is met name gericht op de algemene opvoedvragen- en problemen die bij alle ouders spelen. Het aandeel

Nederlandse ouders met migratieachtergrond dat deelneemt aan (preventieve) programma's gericht op opvoedondersteuning is klein (Pharos, 2019). Er is zowel aan de vraag- als aanbodzijde een aantal factoren dat ertoe leidt dat deze ouders niet vanzelfsprekend hun weg vinden naar formele opvoedondersteuning. De factoren die aan de vraagzijde meespelen zijn onder meer: wantrouwen tegenover en onbekendheid met voorzieningen (bijv. De Koning et al., 2018; Bellaart et al., 2018), de gewoonte binnen eigen kring oplossingen te vinden voor problemen, het niet gewend zijn te reflecteren op de opvoeding en het niet beheersen van de Nederlandse taal (zie ook De Hoog et al., 2011; Distelbrink et al., 2012; Distelbrink et al., 2015).

Daarnaast kan meespelen dat ouders problemen bij kinderen of hun eigen rol daarin niet altijd (h)erkennen (zie bijv. De Hoog et al., 2011). Dit maakt dat relatief veel ouders, hoewel zij er wel notie van hebben dat zij de grip op hun kinderen verliezen en hen niet kunnen ondersteunen, niet in staat zijn concrete (opvoed-)vragen te formuleren (Pels et al., 2009a). Tot slot hebben veel ouders van oudsher minder het idee dat zijzelf primair verantwoordelijk zijn voor de opvoeding. In het herkomstland wordt de opvoeding vaak met volwassenen in de grootfamilie rond het kerngezin gedeeld (Pels et al., 2009a).

Aan de aanbodzijde speelt vooral het tekortschieten in de competenties van sommige professionals om ouders met een migratieachtergrond te ondersteunen (De Hoog et al., 2011; Distelbrink et al., 2012; Distelbrink et al., 2015). Daarnaast richt het reguliere aanbod van opvoedondersteuning zich doorgaans weinig op de specifieke opvoedvragen die kunnen spelen bij Nederlanders met een migratieachtergrond (bijv. Pels, Distelbrink & Tan, 2009; Bellaart, 2014). Ook praktische zaken maken het aanbod soms maar weinig toegankelijk: openingstijden sluiten niet aan bij de werktijden van ouders (vooral vaders) of er is geen mogelijkheid voor opvang van de kinderen (De Hoog et al., 2011).

Al deze elementen spelen ook bij de ondersteuning aan moeders. Maar als het gaat om vaders is de afstand tot het reguliere aanbod nog groter. Over het algemeen geldt verder dat vaders minder bereikt worden met opvoedondersteuning dan moeders (Distelbrink et al., 2012; Distelbrink et al., 2015). Dat geldt in versterkte mate voor vaders met een migrantenachtergrond. Dat komt deels doordat het aanbod primair op moeders is gericht: de vorm, de inhoud, de toonzetting en ook het tijdstip (Distelbrink et al., 2015). Tegelijkertijd kunnen juist vaders met een migratieachtergrond meer dan andere ouders steun bij de opvoeding gebruiken. De afstand tussen wat zij zelf meekregen in de opvoeding en wat de huidige tijd en maatschappij van hen als vader vraagt, is groter dan bij de gemiddelde vader zonder migratieachtergrond, zoals geschetst (Distelbrink et al., 2015). Daarbij zijn vaders zich vaak nog minder dan moeders bewust van het belang van hun bijdrage aan de ontwikkeling van kinderen en niet altijd actief bij de kinderen en de opvoeding betrokken, zoals al eerder aangegeven (Distelbrink et al., 2015). Opvoedondersteuning aan vaders kan vaderbetrokkenheid vergroten, wat weer een positieve invloed kan hebben op de cognitieve, emotionele, sociale en fysieke ontwikkeling van kinderen (Pels et al., 2012). Het gegeven dat vaders zo weinig bereikt worden en het aanbod zo beperkt bij hun behoeften of vragen aansluit, was een belangrijke reden om de opvoeddebatten te ontwikkelen.

Factoren waar de subdoelen op inspelen

De debatten beogen in de eerste plaats ouders die op afstand staan van reguliere voorzieningen directe opvoedsteun te bieden, door een laagdrempelige aanpak die het vertrouwen wekt om open over opvoeding in gesprek te gaan (subdoel 1).

De nadruk ligt daarbij, vanwege het 'startniveau' (wat betreft bewustzijn en kennis van de vaderrol en opvoeding) van de ouders, sterk op bewustzijn, kennis en houding (subdoelen 2, 3 en 4).

De opvoeddebatten zorgen vooral voor het op gang brengen van reflectie over de vaderrol en over de invloed van het eigen gedrag op dat van kinderen. De debatten leren dat ook kennisoverdracht en reflectie nodig is over verschillende opvoedstijlen of het Nederlandse schoolstelsel. De resulterende inzichten stellen ouders in staat om te begrijpen waarom een bepaalde manier van opvoeden of communiceren bevorderlijk is voor de ontwikkeling van hun kind. Dat bewustzijn vormt de basis voor een verandering van houding, de bereidheid om in samenspel met moeders de vaderrol vorm te geven, en om vaardigheden te leren om bepaalde manieren van opvoeden zelf toe te passen, vooral in de omgang en communicatie met de partner en kinderen (zie ook Keizer, 2015). In hoeverre vaardigheden daadwerkelijk worden geoefend, hangt af van het startniveau van de groep (subdoel 5).

Verder wordt met de aanpak ook beoogd ouders te versterken door middel van informele onderlinge opvoedsteun (subdoel 6) en door het verlagen van de drempel naar formele voorzieningen (subdoel 7).

Verantwoording: werkzame elementen

Al eerder bespraken we een aantal belangrijke elementen uit de aanpak van de opvoeddebatten. Hieronder geven we hiervoor een onderbouwing vanuit literatuur.

5.1 Outreachende werkwijze

Een heel belangrijk element van de aanpak van Trias Pedagogica is de wijze waarop vaders worden geworven en bereikt. Vanwege de afstand tot voorzieningen en het feit dat voorzieningen vaak niet bij hen aansluiten (zie probleemschets), is de doelgroep veelal onhoorbaar en onzichtbaar. Van Doorn et al. (2013) stellen zelfs dat het niet zozeer de doelgroep zelf is die onbereikbaar is, maar dat juist de professionals/hulpverleningsinstanties zelf onbereikbaar zijn geworden voor de meest kwetsbare doelgroepen door het creëren van

onnodige drempels. Het is belangrijk om naar de vaders toe te gaan en hen te vinden en binden via personen die ze vertrouwen, een outreachende werkwijze. Dit is een nog weinig gebruikte aanpak binnen de opvoedondersteuning. Door de specifieke aanpak komen vaders in het vizier die anders nooit naar een opvoedvoorziening zouden komen. Het betreft vaak vaders die zich nog niet bewust zijn van hun vragen over opvoeden, zoals beschreven. Dat niemand geweigerd wordt en iedereen welkom is, draagt bij aan de open 'uitreikende' houding die nodig is om een band op te bouwen en wantrouwen weg te nemen. Het belang van een outreachende benadering en samenwerking met sleutelpersonen of informele organisaties voor het bereiken van groepen die op afstand staan van het aanbod wordt door literatuur ondersteund (Movisie, 2017; Pels et al., 2009a,b; Pels et al., 2012; Bellaart et al., 2018; Heineke et al., 2012; Ponzoni, 2016; Ponzoni et al., 2016).

Onderdeel van de outreachende werkwijze is om zonodig stapsgewijs te werken; niet direct een hele cursus aan te bieden, maar eerst een verkennende bijeenkomst te beleggen. Ook flexibel omgaan met variatie in de groep in de loop van de reeks is van belang. Onderzoek naar Triple P tieners in Amsterdam bevestigt de weerstand die er kan zijn bij ouders met een migratieachtergrond om een hele cursus te volgen (De Boer, Jansma & Distelbrink, 2018). Dit geldt voor de vaders waar Trias Pedagogica mee werkt des te sterker; zij komen al niet snel op een bijeenkomst af waar over opvoeden wordt gesproken.

Ook de laagdrempeligheid (bijv. het werken op een vertrouwde locatie voor de doelgroep, het werken met professionals/vrijwilligers met een gedeelde achtergrond en het 'naast de ouder staan'), het opbouwen van vertrouwen, het aansluiten bij de context van de doelgroep en de onbevooroordeelde en open houding zijn werkzame factoren die de effectiviteit van outreachend werken versterken (Movisie, 2017). Deze werkzame factoren komen overeen met de werkwijze van Trias Pedagogica en worden verderop besproken.

Onderzoek heeft aangetoond dat deze manier van werken een effectieve manier is om in contact te komen met afgezonderde groepen en om problemen te signaleren die anders verborgen zouden blijven voor reguliere professionals/hulpverleningsinstanties (Cornelissen & Branssen, 2008; Holsbrink, 2009; Lupi & Schelling, 2009; Matthijssen, 2014; Nicis Institute, 2010; Verplanke & Tonkens, 2013). Outreachend werken vergroot het vertrouwen in de hulpverlening en zorgt tevens voor het versterken van het sociale netwerk van de doelgroep. Verschillende analyses hebben aangetoond dat outreachend werken op de lange termijn ook financieel positief uitpakt, doordat specialistische zorg in de toekomst wordt voorkomen (Kruiter & Kruiter, 2013; Verplanke & Tonkens, 2013). Ook is men eerder bereid om zich in te zetten voor burgerinitiatieven rondom bijvoorbeeld het tegengaan van discriminatie of werkloosheid (Staples & Gradener, 2012).

Om kwetsbare doelgroepen te kunnen bereiken, is het belangrijk om niet alleen contact te maken, maar ook om het contact te onderhouden. Door als professional, vrijwilliger of (hulpverlenings-)organisatie aanwezig te blijven in de wijk, bereikbaar en benaderbaar te zijn en op laagdrempelige wijze met de mensen in gesprek te gaan, blijf je zichtbaar. Onderzoek heeft zelfs aangetoond dat het effect van outreachend werken wegvalt als het zich beperkt tot eenmalig of kortdurend contact (Lupi & Schelling, 2009; Movisie, 2017). Het onderhouden van het contact en het investeren in een netwerk van zelforganisaties, gebedshuizen en sleutelfiguren, is iets waar Trias Pedagogica veel tijd aan besteedt. Op die manier blijft zij zichtbaar in de buurt en wordt de drempel verlaagd.

5.2 Laagdrempelig karakter

Trias Pedagogica hecht aan laagdrempeligheid van de debatten, om de kans op blijvende deelname en motivatie te maximaliseren. De wijze waarop de debatten worden vormgegeven vergroot sterk de kans op deelname van de groep waar Trias Pedagogica zich op richt; vaders die zich nog niet erg bewust zijn van het belang van hun rol in de opvoeding, en die niet gewend zijn hierover het gesprek te voeren. Laagdrempeligheid krijgt vorm door de keuze voor een *tijd* die past bij werktijden van vaders, een *locatie* die voor deelnemers vertrouwd is en een informele sfeer door *eten en drinken* aan te bieden en informeel te starten. Uit literatuur komt naar voren dat een vertrouwde omgeving en informele sfeer het opbouwen van een relatie en het delen van ervaringen stimuleert (Prinsen et al., 2012; Movisie, 2017). Specifiek voor vaders is het aansluiten bij werktijden extra belangrijk om hen te willen of kunnen bereiken (bijv. Distelbrink et al., 2005; Pels et al., 2012).

Een tweede manier waarop laagdrempeligheid vorm krijgt is het waar nodig aanbieden van debatten in de eigen taal. Ook deze keuze wordt in onderzoek onderbouwd. Taal is een belangrijke barrière voor veel migrantenouders om deel te nemen aan het aanbod (Distelbrink et al., 2011; Mutsaers, 2009). Juist bij persoonlijke en kwetsbare onderwerpen als opvoeding, gevoelens en twijfels is het van belang om in de eigen taal te kunnen spreken wanneer het Nederlands een barrière opwerpt. Via eigen taal – woordgebruik, aanspreekvormen, zinsopbouw – brengen mensen hun persoonlijke identiteit tot uitdrukking, geven ze uiting aan hun eigenwaarde en emoties (Hofman, 2002).

Laagdrempeligheid wordt voorts bereikt door het werken in homogene groepen, qua culturele achtergrond, taal en zeker sekse. Deels wordt het werken in homogene groepen ingegeven door praktische overwegingen (taal), zoals eerder toegelicht. Maar het 'onder elkaar zijn' helpt specifiek vaders die niet gewend zijn met elkaar te praten over opvoeden en kinderen ook over de drempel om deel te nemen (Pels et al., 2012; Hamdi et al., 2018).

Zeker bij vaders van de eerste generatie, die van huis uit vaak meer segregatie tussen de seksen gewend zijn, kan groepsgericht werken binnen de eigen kring een cruciale voorwaarde zijn om met ze in gesprek te komen. Belangrijk daarbij is ook een mannelijke cursusleider met dezelfde achtergrond, een volgend element dat werd besproken onder de koepelterm 'laagdrempeligheid van de opvoedebatten'. In een recente review van vaderschapsinterventies wordt het belang van het werken in mannengroepen onder leiding van een mannelijke gespreksleider, met aandacht voor onderwerpen als communicatie tussen ouders en kinderen en partners en de eigen rol als vader, bevestigd (Henry et al., 2020; zie ook Sicouri et al., 2018). Dezelfde review stelt overigens dat dit type interventies nog maar weinig voorhanden is (Henry et al., 2020). Het reguliere aanbod is doorgaans sterk gericht op moeders en wordt veelal uitgevoerd door vrouwen, waardoor het vaders soms minder aanspreekt (vgl. Sicouri et al., 2018). Inzet van rolmodellen en moderators uit eigen kring kan een belangrijke pullfactor zijn voor vaders, zo is uit onderzoek bekend (Distelbrink & Ketner, 2011; Pels et al., 2012). Uit onderzoeken naar de waarde van informele ondersteuners voor ouders komen zaken als herkenbaarheid, 'niet hoeven uitleggen' en de veiligheid als belangrijke waarden van het onderling praten over thema's met een begeleider uit de eigen gemeenschap naar voren (bijv. Ponzoni et al., 2016; Hamdi et al., 2018; Movisie, 2017). Juist voor ouders die het gevoel hebben weinig macht te hebben, als mens en opvoeder, en die weinig ervaring hebben met het inschakelen van formele hulp, kan de herkenbaarheid van iemand van de eigen achtergrond de drempel verlagen en effectiviteit van ondersteuning vergroten (Pels et al., 2009b).

Citaat van een vader: *"Ik vind sfeer en veiligheid erg belangrijk. Voor mij waren de debatten als een soort van familieavonden. Ik had alle vrijheid om vrij te spreken over allerlei persoonlijke zaken die met mij en thuis te maken hebben, zonder dat iemand over je oordeelt"*.

5.3 Rustige opbouw

De debatten zijn opgebouwd in fasen. Er is – voor vaders aan verdieping kunnen toekomen en thema's kunnen bespreken als veiligheid of gezond gedrag, een basis nodig waarin veel ruimte is voor bewustwording van hun rol en basisvaardigheden als communiceren met hun partner en kinderen (Distelbrink et al., 2013). Deze basis is voorwaardelijk voor de beoogde verdieping. Zo is kunnen praten met kinderen over hun ervaringen en gevoelens nodig om hen te behoeden voor bijvoorbeeld seksueel overschrijdend gedrag of radicalisering (bv Pels, 2014). Dit is ook duidelijk naar voren gekomen uit de verschillende veldonderzoeken en evaluaties die Trias Pedagogica zelf heeft uitgevoerd tijdens de ontwikkeling van haar aanbod (o.a. Ekkelboom & Mehrnaz, 2019a; Ekkelboom & Mehrnaz, 2019b; Ekkelboom & Mehrnaz, 2020; Ekkelboom & Mehrnaz, 2021). Om ervoor te zorgen dat de vaders 'klaar' zijn voor de vaak taboegevoelige verdiepingsthema's, dienen vaders altijd eerst de basisdebatten te volgen. Ook in een ander opzicht is sprake van een gefaseerde opbouw. Trias Pedagogica werkt volgens het in trainingen veel gehanteerde leermodel met vier fasen van waarbij deelnemers, vóór zij nieuw gedrag leren, eerst een overgang maken van onbewust onbekwaam naar bewust onbekwaam; en vervolgens nieuwe vaardigheden aanleren (met name in verdiepingsdebatten; 'bewust bekwaam') totdat ze op een gegeven moment inslijten en ze onbewust bekwaam worden (Broadwell, 1969; Curtiss & Warren, 1974). Gestructureerd werken (met heldere doelen en daaraan gekoppelde fasen) is blijkens de literatuur een belangrijke algemeen werkzame factor van interventies (Van Yperen et al., 2010).

De rustige opbouw, met eerst een reeks basisdebatten en vervolgens verdiepingsdebatten, sluit ook goed aan bij het in de literatuur beschreven belang van het opbouwen van een vertrouwensband bij groepsgesprekken met ouders met een migratieachtergrond (Hamdi et al., 2018; Bellaart et al., 2018; Distelbrink, 2014). Ook uit de meer algemene literatuur komt naar voren dat voldoende tijd en aandacht moet worden besteed aan het

'verbinden aan' en motiveren voor aanbod bij opvoedondersteuning (Breuk, Khatib & Jongman, 2007; Ingoldsby, 2010; Movisie, 2017; Santisteban et al., 2006). De basisdebatten hebben mede deze functie.

5.4 Aandacht voor de migratiecontext

Een belangrijk element in de aanpak van de opvoedebatten is het de aandacht voor de migratiecontext. Dit gebeurt door aandacht te besteden aan thema's die vaders veel bezighouden zoals het opvoeden als minderheid en opvoeden vanuit de eigen cultuur. Daarnaast door kennisoverdracht en onderlinge bespreking daarvan over onderwerpen als westerse opvoedstijlen, positieve communicatie met kinderen en het belang van betrokken vaderschap. En tot slot door ruimte te geven aan emoties; onder andere negatieve emoties over (ervaringen met) de Nederlandse omgeving of voorzieningen.

Dat (opvattingen over) opvoeding en ouderschap bij veel ouders met een migratie-achtergrond zijn geïnspireerd door religie, én dat het opvoeden als minderheid een belangrijk thema is, is in recente onderzoeken – ook onder ouders van de tweede generatie - bevestigd (o.a. Hamdi et al., 2018; Distelbrink et al., 2017; Distelbrink et al., 2020) en al besproken bij de probleemschets. Dat kennisoverdracht nodig is, wordt bevestigd in eerdere onderzoeken onder vaders met een migratieachtergrond (Distelbrink et al., 2005; Pels et al., 2012).

Daarbij is het van belang dat de vaders gezamenlijk kunnen reflecteren op de ingebrachte kennis en onderling relevante denkbeelden en aanpakken kunnen uitwisselen, onder begeleiding van debatleiders die vertrouwd zijn met hun leefwereld. Dit biedt de ruimte om aan te sluiten op de achtergrond, kennis en levenservaring van de betrokkenen, hetgeen in de literatuur aangemerkt wordt als werkzame factor bij zorg en steun (Barnhoorn et al., 2013; ook als het om vaders gaat (Van Stapele & Bwalya, 2021; Van Beurden & de Haan, 2019). Het aansluiten dient te gebeuren op een versterkende positieve manier, wil het werkzaam zijn. We komen hier verderop op terug. Het belang van aansluiten

op de leefwereld duidt op de noodzaak om een interventie cultureel-ecologisch valide te maken. De kans op effect neemt daardoor toe, zo komt in internationale literatuur naar voren (Pels et al., 2009b).

Dat ruimte voor emoties nodig is om daarna open te kunnen staan voor (onderling) leren wordt ook door literatuur bevestigd. Uit internationaal onderzoek is bekend dat de wijze van aanpassing als opvoeder aan eisen van de omgeving (i.c. de Nederlandse maatschappij) sterk samenhangt met hoe migrantenouders hun plek in en bejegening vanuit de samenleving percipiëren (Ogbu, 1987; Ogbu & Simons, 1998). Als ze hun positie, waaronder ook de beeldvorming over hen als groep, als negatief ervaren, is de kans groter dat ze weerstanden hebben tegen verandering (Portes, 1995; Gomperts, 2009). Specifieke copingstijlen en (defensieve) attitudes kunnen resulteren uit interactie met ongunstige ervaringen en omstandigheden op sociaal, economisch en politiek vlak. Deze kunnen leiden tot wantrouwen, bijvoorbeeld jegens hulpverleners (bv. Sarno Owens et al., 2007; Armistead et al., 2004). De literatuur biedt aanknopingspunten om hierop in te spelen. Een voorbeeld is de rol van 'cultural broker' in de migratiecontext door een 'culture-migration dialogue' (Bernal, Bonilla & Bellido, 1995, p. 78). Verder is een goede, enigszins informele sfeer belangrijk, waarin vertrouwen een centrale rol speelt en er ruimte is voor emotie en reflectie (Pels et al., 2012).

5.5 Leren van elkaar

De opvoeddebatten zijn een groepsinterventie. Blijkens de literatuur werken slaan groepsinterventies, naast thuisinterventies, relatief goed aan bij ouders met een migratieachtergrond (Fierloos et al., 2020). Het groepskarakter wordt ook expliciet benut: in de aanpak van de opvoeddebatten wordt sterk ingezet op onderling leren. We weten uit literatuur dat onderling van elkaar leren en weten dat je niet de enige bent die met een probleem zit een belangrijk motivator vormt voor ouders voor deelname aan opvoedondersteuning in een groep (bijv. Naber, Smallegange & Van Dongen, 2018).

Vaders zoeken in de opvoeddebatten samen naar wat hen helpt, waarbij zij hun achtergronden en levensgeschiedenissen, waarden en normen gezamenlijk als bronnen gebruiken (Ungar 2012; Poortinga, 2012; Van Stapele & Bwalya, 2021). Met de werkwijze die Trias Pedagogica gebruikt, loopt zij blijkens internationaal vergelijkend onderzoek (Van Stapele & Bwalya, 2021) voorop in een beweging waarbij langzamerhand meer oog komt voor democratische ouder-tot-ouderondersteuning (Ivan, Da Roit, & Knijn 2014; Holloway & Pimlott-Wilson 2014; Kurtz 1997; Ainbinder et al. 1998; Van Stapele & Bwalya, 2021). Bij de opvoeddebatten vormt de kennis en ervaring die vaders al hebben een belangrijke basis voor de uitwisseling. Er is veel ruimte voor exploratie met elkaar en voor eigen inbreng. Het dialogische karakter van bijeenkomsten geldt als een belangrijke werkzame factor in de literatuur over steun aan ouders met een migratie-achtergrond (Van Beurden & De Haan 2019).

Ook in eerdere literatuur wordt onderbouwd hoe belangrijk exploratie en gezamenlijk bepalen met ouders van de verloop van het gesprek is, als tegenhanger van het vaak dominante 'expert model' in veel opvoedondersteuning (bijv. Davis & Meltzer, 2007; Movisie, 2017). Ouders aanvaarden vaak pas echt hulp op advies als dit aansluit bij hun behoeften, er gezamenlijk doelen worden gesteld en er sprake is van een zekere gelijkwaardigheid. En als degene die ondersteuning biedt echt, bescheiden en empathisch overkomt op ouders. Het 'naast de ouder staan' is essentieel. Een review uit 2000 (Statham, 2000) onderschrijft ook het belang van een interactieve werkwijze die ruimte biedt aan de eigen ideeën en beleving van ouders voor effectiviteit van opvoedondersteuning.

De debatleiders passen om de werkwijze van onderling leren te ondersteunen een benadering toe die in de literatuur wordt aangeduid met het begrippenpaar 'decentering/recentering' (Ponzoni, te verschijnen). Dit houdt in dat begeleiders veel ruimte geven aan het onderlinge gesprek en daar echt nieuwsgierig naar zijn, hun kennis (expertrol) even 'parkeren' en daarna via het gesprek

– vooral ook door vaders zelf te laten ontdekken – weer inbrengen. Tijdens het gesprek brengen zij ook hun eigen ervaringen als vader of zoon in. Deze werkwijze – waarvan recent steeds meer de effectiviteit wordt aangetoond – wordt in de literatuur wel aangeduid met de term ‘professionele intimiteit’. De debatleider brengt eigen ervaringen in om gelijkwaardigheid met de deelnemers te benadrukken, maar let daarbij wel goed op dat het ondersteunend is aan het proces. Belangrijk is daarbij bijvoorbeeld dat ouders niet het gevoel krijgen de professional te moeten ondersteunen (Ponzoni, te verschijnen).

5.6 Positieve benadering

Om de kennis van vaders en het onderlinge gesprek een goede plek te geven is ook een open ondersteunende houding zonder vooroordelen nodig: een positieve benadering. Zeker bij het werken met ouders met een migratieachtergrond is het heel belangrijk cultuursensitief te werk te gaan. De kern daarvan is het hebben van een open, respectvolle en nieuwsgierige houding zonder vooroordelen, en het hanteren van een dynamische benadering van ‘cultuur’ (bijv. Knipscheer & Kleber 2004; Bekker & Frederiks, 2005; Bellaart et al., 2018). Ook in de algemene literatuur is bewijs verzameld voor het belang van een onbevooroordeelde houding van professionals voor het succes van ouderprogramma’s (vgl. de meta-studie van Kane, Wood & Barlow, 2007; Barnhoorn et al., 2013; Movisie, 2017). Preventieliteratuur benadrukt ook het belang van een positieve bekrachtigende benadering ‘zonder wijzende vinger’ (Miller 2014; Stanley et al., 2015; zie ook Distelbrink et al., 2013). Het stimuleren van gedachte- en gedragsverandering vanuit een positieve benadering (belonen, het geven van complimenten etc.), wordt al jarenlang toegepast op verschillende gebieden. Denk bijvoorbeeld aan de opvoeding, op de werkvloer, de juridische sector en de zorg (o.a. Driessen, 2007; Rietdijk, 2011; Van der Pligt, Koomen & Van Harreveld, 2007). Trias Pedagogica past een zelfde positieve benadering toe in haar werkwijze met de vaders, door te focussen op de positieve intentie in plaats van het gedrag.

Citaat van een vader: *“Fijn om te horen dat ik het eigenlijk helemaal niet zo slecht doe”*.

5.7 Gebruik van verschillende werkvormen

Bijkerk & van der Heide (2006) laten zien dat activerende werkvormen van groot belang zijn om informatie te delen, kennis over te dragen, vaardigheden en houdingaspecten eigen te maken; zowel in het onderwijs als bij bijeenkomsten. In navolging van Kolb (1984) onderscheiden zij vier leerstijlen die met elkaar een leercyclus vormen: leren door te ervaren, te reflecteren, te conceptualiseren, te experimenteren. Dit impliceert dat leersituaties momenten van ervaren en toepassen bevatten en deelnemers tot actieve inbreng stimuleren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van aansprekende voorbeelden, wat juist ook geschikt is in diversiteitgevoelige leersituaties (Naber & Knippels, 2013).

Uiteenlopende discussievormen – uitwisselen van ervaringen, inventariseren van problemen, afwegen en kiezen van oplossingen - zijn manieren van actief leren en reflecteren. De debatleider brengt een vraag of stelling in (verdiepend, evaluerend, toepassend et cetera), stimuleert de discussie, geeft eventueel opdrachten, inventariseert ervaringen, vat standpunten samen (zie ook Bijkerk & Van der Heide, 2006). Bij de opvoeddebatten vormen ook de opvoedquiz en discussie n.a.v. filmfragmenten of animaties aansprekende werkvormen. Daar waar deelnemers niet of in beperkte mate gewend zijn op de opvoeding te reflecteren, is het gebruiken van spelvormen en (filmische) voorbeelden een krachtig middel om zo’n uitwisseling te stimuleren. Uit de literatuur komt het combineren van diverse methoden zoals oefenen, spelvormen en informatie-overdracht als een werkzaam element van opvoedondersteuning naar voren (Ince, 2011).

Bij de bespreking van de werkvormen werd aangehaald dat de motivatie van vaders om te leren wordt vergroot door het competitieve element bij de quiz, dat ook zichtbaar is in de benaming ‘opvoeddebatten’. Uit literatuur is bekend

dat juist bij vaders die ver van het reguliere aanbod af staan een andere aanpak van belang kan zijn om hen te stimuleren het gesprek over opvoeden te voeren; minder gericht op dagelijkse opvoedvragen, maar meer op de toekomst van kinderen bijvoorbeeld (JSO, 2005). En meer gericht op discussie dan op persoonlijke opvoedvragen (Distelbrink et al., 2005; zie ook Pels, Ketner & Naber, 2012).

6 Onderzoek m.b.t. de opvoeddebatten

Tot slot bespreken we het onderzoek dat beschikbaar is ten aanzien van de basis-opvoeddebatten. Extern evaluatieonderzoek naar de basisdebatten is er niet; zeker niet met een voor- en nameting. Een voormeting is moeilijk te realiseren door de aard van de groep. Het is lastig vaders vooraf te bevragen vanwege de nog op te bouwen vertrouwensband, het informele karakter (vaders hoeven zich niet in te schrijven; er is geen intake) en het gegeven dat vaders deels pas na het eerste debat instromen. Evaluaties van de debatten vinden op dit moment vooral plaats via mondeling opgehaalde tussentijdse evaluaties na elk debat; observatieverslagen van debatleiders bij elk debat; en via het bevragen van vaders bij de terugkomdagen. Deze gegevens worden door Trias Pedagogica altijd benut voor jaarverslagen aan opdrachtgevers. We bundelen hier de bevindingen. Trias Pedagogica heeft overigens ook verkennende onderzoeken uitgevoerd onder doelgroepen met het oog op nieuw te ontwikkelen aanbod en voor toetsing daarvan. Deze worden besproken bij methodiekonderbouwingen van vervolgmodes.

Voordat we de evaluaties van Trias Pedagogica zelf bespreken, gaan we nog kort in op data die in het kader van de methodiekbeschrijving en onderbouwing in 2012 en 2015 zijn verzameld.

Data verzameld voor de oorspronkelijke methodiekbeschrijving en onderbouwing

Voor de methodiekbeschrijving van de opvoeddebatten met Marokkaans-Nederlandse vaders in 2012 is er bij drie debatten geobserveerd en zijn volgend daarop korte interviews gehouden met 23 vaders van verschillende migratie-generaties en opleidingsniveaus. Het betrof vaders die deels al aan meerdere debatten hadden deelgenomen; deels voor het eerst kwamen. De data werden verzameld met als hoofddoel een beter beeld te krijgen van hoe de debatten in de praktijk verliepen, en hoe de vaders ze ervaren, en waarom

zij eraan deelnemen (Distelbrink et al., 2012). De interviews onderschrijven het belang van de debatten voor de doelgroep van Trias Pedagogica; en de aansluiting van de aanpak bij de vaders. Jongere vaders komen óók naar de debatten om informatie en tips te krijgen maar bij de oudere eerste generatie ligt de nadruk nog meer op het uit wisselen met elkaar. Vaders willen meedoen uit betrokkenheid bij hun kinderen; ze zien om zich heen dat het niet altijd goed gaat en willen graag leren, zijn nieuwsgierig naar de aanpak van andere vaders. Ze merken bij het debat dat ze kennis missen die nodig is om hun kind goed te begeleiden in Nederland. Via de debatten hebben ze praktische handvatten gekregen voor thuis; bijvoorbeeld het geven van complimenten aan je vrouw en hoeveel dat doet. Of het op een andere manier het gesprek voeren met kinderen. Vaders bevestigen dat het belangrijk is in de debatten te praten over school en hoe kinderen daarbij te ondersteunen; dit vinden ze een heel belangrijk onderwerp. Ook de emoties over bijvoorbeeld ervaren onder advisering moeten een plek krijgen; evenals onderwerpen als de puberteit en discriminatie of negatieve beeldvorming.

Voor de methodiekuitbreiding en -onderbouwing in 2015 (Distelbrink et al., 2015) is eveneens geobserveerd en zijn tien Somalisch- en zes Ghanees-Nederlandse vaders met uiteenlopende opleidingsniveaus geïnterviewd en gevraagd naar hun ervaringen. Bij de vaders met een Somalische achtergrond betrof het deels vaders die al enige tijd terug hadden deelgenomen aan een debat; deels vaders die recent hadden deelgenomen. De Ghaneese vaders hadden recent aan een debat deelgenomen. Doel van de interviews was te achterhalen of de debatten ook bij deze groepen goed aansluiten en met welke vragen zij zitten.

De Somalisch-Nederlandse vaders die recent hadden deelgenomen waren enthousiast over de debatten en gaven aan veel nieuwe kennis te hebben opgedaan; onder andere over het belang van tijd doorbrengen met de kinderen als vader; meer en anders communiceren met kinderen;

en vanaf jonge leeftijd van de kinderen actief betrokken zijn als vader. Ook leerden zij over andere manieren van straffen van kinderen, en werden zij zich bewuster van het belang van 'respect voor vrouwen als moeders' en van overleg over een meer gelijke taakverdeling met hun vrouw. In de verhalen klinkt door dat vaders weinig weten over het Nederlandse schoolsysteem; dat zij hun kinderen goed willen ondersteunen maar niet goed weten hoe. En dat er behoefte is aan vervolg ondersteuning, onder meer rond de invloed van peers. De vaders die de debatten langer geleden volgden, geven te kennen dat zij de ruimte voor het onderlinge gesprek en de persoonlijke inbreng en goede begeleiding door de debatleider prettig vonden. Ze hebben van de debatten onder andere onthouden dat het belangrijk is op een bij kinderen passende manier te praten met kinderen en goed af te stemmen met hun vrouw. Na de debatten zijn ze naar eigen zeggen onder andere kinderen meer complimenten gaan geven, al jonger gaan aanspreken op hun gedrag, en meer consequent gaan opvoeden.

De vaders met een Ghanese achtergrond die allen aan hetzelfde debat deelnamen, benadrukken dat het fijn was het debat te voeren over vaderschap met elkaar, 'vanuit Afrikaans perspectief' zoals een van de deelnemers toevoegt. Communicatie met kinderen is als belangrijk onderwerp langsgelopen en wordt gewaardeerd. Een deelnemer zegt bijvoorbeeld dat hij nu weet dat het belangrijk is goed met kinderen te communiceren. Een belangrijk thema dat veel deelnemers bezighoudt betreft de relatie met Nederlandse voorzieningen en vooral de dreiging van ondermijning van de eigen opvoeding door 'jeugd-zorg'. Er is veel angst over inmenging door school, jeugdzorg, de politie of anderen, en te weinig kennis bij ouders over de wet- en regelgeving die hierachter zit.

Eigen evaluaties van Trias Pedagogica

Zoals eerder beschreven worden de opvoeddebatten altijd mondeling geëvalueerd met de vaders, zowel per debat als voor de reeks als geheel. Tevens blik-

ken de vaders bij de terugkomst terug op de eerder gevolgde reeks opvoeddebatten en staan zij stil bij de veranderingen die zij hebben doorgevoerd na de debatten en eventuele problemen waar zij nog tegenaan lopen. We vatten hier de recente bevindingen samen. Ze zijn ook weergegeven in verslagen naar opdrachtgevers van de afgelopen jaren: Ekkelboom & Mehrnaz, 2019a; Ekkelboom & Mehrnaz, 2019b; Ekkelboom & Mehrnaz (2020); Ekkelboom & Mehrnaz (2021). Uit de evaluaties komt naar voren dat de vaders de werkwijze van de opvoeddebatten als zeer prettig ervaren. De vaders vinden het erg fijn om onder begeleiding bijeen te komen om zo casussen te bespreken en alternatieve manieren van reageren/handelen met elkaar door te nemen. Volgens hen is het belangrijk is om met elkaar in gesprek te blijven gaan over verschillende thema's binnen de opvoeding. Hieronder volgt een aantal citaten van de vaders die hebben deelgenomen aan de opvoeddebatten:

“Ik vind de manier waarop de opvoeddebatten worden georganiseerd erg fijn. De inbreng van ouders is van essentieel belang. We krijgen echt de ruimte om actief mee te denken in plaats van dat wij achterover zitten en alleen maar luisteren. Zo komen wij als ouders tot de ontdekking wat wij nodig hebben”.

“Ik ben vader van vier kinderen. Ik vind dat de opgedane kennis en ervaringen van Trias Pedagogica en de andere vaders een zinvolle toevoeging zijn voor mijn visie met betrekking tot de opvoeding. Ik heb de bevestiging gevonden bij mijzelf en de andere vaders”.

“Ook al hebben we allemaal een andere achtergrond, we willen allemaal het beste voor ons kind. Onze normen en waarden verschillen eigenlijk niet van elkaar. Wel de manier waarop we bepaalde dingen aanpakken in de opvoeding. Door met elkaar te praten over onze problemen en succeservaringen kunnen we elkaar tips en handvatten geven”.

Daarnaast geven de vaders aan zich sinds het volgen van de opvoeddebatten meer bewust zijn geworden van hun rol in de opvoeding en het belang van betrokkenheid bij school, de sociale omgeving en het mediagebruik van hun kinderen. Ook zien vaders in veel gevallen een verbetering als het gaat om de communicatie met hun vrouw en met de kinderen, nu ze de tips van de opvoeddebatten thuis hebben toegepast. De vaders zien het opvoeden in twee culturen nu ook als iets wat positief kan zijn i.p.v. alleen maar een uitdaging.

“Wij maken ons vaak zorgen over of onze kinderen uiteindelijk ook op het verkeerde pad belandden. De focus in de wijk ligt vaak op bestrijding: wanneer het al te laat is. We hebben juist behoefte aan preventie: het voorkomen van problemen. ‘Al Wikaya kharoun mina al llaj: beter voorkomen dan genezen’ zeggen wij in Marokko. Fijn dat Trias Pedagogica hier juist op focust. Met de tips en handvatten weet ik nu hoe ik mijn kinderen kan proberen te beschermen”.

“Er wordt weinig gepraat met onze kinderen, vooral als het gaat om taboegevoelige onderwerpen. We moeten open staan voor een gesprek met onze kinderen en er routine van maken. De tip van het eettafel gesprek van de debatleider vond ik erg waardevol. Ik ga dit zeker toepassen thuis”.

“Ik ben opa, maar ik ben nog steeds wekelijks bezig met opvoeding van mijn kleinkinderen. Het is een kans voor mij en andere opa's als we horen hoe belangrijk wij kunnen zijn in hun leven. Wij voeden hen ook op en kunnen onze kinderen adviseren over bepaalde onderwerpen”.

Enkele weken/maanden nadat de vaders hebben deelgenomen aan de opvoeddebatten, is de start van veranderingen in gedrag en handelen vaak zichtbaar: de communicatie tussen ouders is niet zelden verbeterd en de vaders zijn meer betrokken bij hun kinderen. Zo geven vaders bij de terugkomsten regelmatig aan dat zij “hun kinderen helpen met het huiswerk, samen spelen

en/of sporten en interesse tonen in de leefwereld van de kinderen door hen te vragen naar hun dag, vrienden en behoeftes". Vaders die hebben deelgenomen aan de opvoeddebatten zetten zich ook regelmatig in voor de veiligheid in de buurt, bijvoorbeeld door jongeren aan te spreken op hun gedrag.

Literatuur

- Aarts, W., Boendermaker, L., & Distelbrink, M. (2017). *Ouders ondersteunen bij de opvoeding*. Amsterdam: Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd Amsterdam.
- Barnhoorn, J., Broeren, S., Distelbrink, M., De Greef, M., Van Grieken, A., Jansen, W., Pels, T., Pijnenburg, H., & Raat, H. (2013). *Client-, professional- en alliantiefactoren: hun relatie met het effect van zorg voor jeugd*. Verkenning van kennis en kennishiaten voor het ZonMw-programma *Effectief werken in de jeugdsector*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Bekker, M.H.J., & Frederiks, E. (2005). *Psychotherapeuten over diversiteitsbewuste werkwijzen en knelpunten bij intake, diagnostiek en behandeling van allochtone vrouwen en mannen*. GGZ-Nederland.
- Bellaart, H. (2014). *Diversiteit in transitie. Aandacht voor effectief bereik van migrantengezinnen in de transitie van de jeugdzorg*. Utrecht: FORUM.
- Bellaart, H., Day, M., & Gilsing, R. (2016). *Effectief bereik van alle doelgroepen door jeugdhulp*. Den Haag. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Bellaart, H., Hamdi, A., Day, M., & Achahchah, J. (2018). *Wijkteams voor alle doelgroepen effectief: een diversiteitskader met praktische tips*. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.
- Breuk, R., Khatib, R., & Jongman, E. (2007). Functionele gezinstherapie: de culturele inpassing binnen een forensisch behandelcentrum. In: R. Beunderman, A. Savenije, F. de Rijke, & P. Willems (red.), *Interculturalisatie in de Jeugd-GGZ. Wat speelt er?* Assen: Van Gorcum.
- Broadwell, M. M. (1969). Teaching for learning (XVI). *The Gospel Guardian*, 20(41), 1-3.
- Broek, A. van den, Kleijnen, E., & Keuzenkamp, S. (2010). *Naar Hollands gebruik? Verschillen in gebruik van hulp bij opvoeding, onderwijs en gezondheid tussen autochtonen en migranten*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).
- Bucx, F. (2011). *Gezinsrapport, 2011. Een portret van het gezinsleven in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2019). *Hoe verschillen veiligheid en criminaliteit naar migratieachtergrond?* Verkregen op 21-07-2020 via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-asiel-migratie-en-integratie/hoe-verschillen-veiligheid-en-criminaliteit-naar-migratieachtergrond>.

Choenni, C. (2002). *Ghanezen in Nederland, een profiel*. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Directie Coördinatie Integratie- beleid Minderheden.

Cornelissen, E. & Branssen, T. (2008) Kritiek op huisbezoeken is vrijblijvend. *Tijdschrift voor sociale vraagstukken* (TSS), nr. 5.

Curtiss, P. R., & Warren, P. W. (1974). The Dynamics of Life Skills Coaching. *Life Skills Series*.

Davis, H. & Meltzer, L. (2007). *Working with parents in partnership. Early Support Distance Learning Text*. Geraadpleegd 27-05-2013 op: [http://dera.ioe.ac.uk/15598/1/working_with_parents_in_partnership.pdf]

De Boer, Y., Jansma, A. & Distelbrink, M. (2018). *Op de zandbakrand. Hoe bereik je ouders van tieners voor opvoedondersteuning*. OJ Actueel 2018-2, p. 4-5.

De Koning, A., Marchesi, M., Vollebergh, A.S., Ruijtenberg, W.D., Botton, S.L. & Chakkour, S. (2018). *Reproducing Europe: Migrant families, professionals and the welfare state*. Nijmegen: Reproducing Europe team, Radboud University.

De Roos, S., & Bucx, F. (2015). Het welzijn van migrantenkinderen: de rol van de opvoeding en leefomstandigheden. In: F. Bucx, & S. de Roos (Eds.), *Opvoeden in niet-westerse migrantengezinnen. Een terugblik en verkenning*. (pp. 71-96). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Distelbrink, M. (2014). *Marokkaanse vaders bereiken met opvoedsteun*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Distelbrink, M., Geense, P. & Pels, T. (Red.), *Diversiteit in vaderschap: Chinese, Creools-Surinaamse en Marokkaanse vaders in Nederland*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.

Distelbrink, M., Essayah, O., Heerebeek, M. van., Ketner, S., & Winkelman, C. (2011). *Triple P Divers. Ervaringen met een opvoedprogramma in veelkleurig Amsterdam*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut (een publicatie van de Kenniswerkplaats Tien-plus).

Distelbrink, M., van der Gaag, R., Halane, S., Mehrnaz, A., & Naber, P. (2012). *Opvoedebatten met Marokkaanse vaders: Een methodiekbeschrijving*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Distelbrink, M., Pels, T., Tan, S., Aarts, W., m.m.v. Mahdi – el Yakoubi, E., & Salama, E. (2013). *Coach je kind, theoretische onderbouwing. Methodiekhandleiding deel 2*. Verwey-Jonker Instituut/SIPI.

Distelbrink, M., Halane, S., Mehrnaz, A., & Naber, P., & Pels, T. (2015). *Opvoedebatten met migrantenvaders: Een methodiekbeschrijving en -onderbouwing*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Distelbrink, M., & Pels, T. V. M. (2015). Sekseverschillen, onderwijs, religie in de opvoeding. In: F. Bucx, & S. de Roos (Eds.), *Opvoeden in niet-westerse migrantengezinnen. Een terugblik en verkenning*. (pp. 103-126). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Distelbrink, M., Pels, T. & Winkelman, C. (2017). *Waardenopvoeding in diversiteit. Het begint met een gesprek. Achtergrondartikel bij teambijeenkomst*. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.

Distelbrink, M., Day, M., Badou, M., Cové, A., Achahchah, J. & Pels, T. (2020). *Moeders van de tweede generatie. Hun waarden en behoeften aan steun*. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.

Distelbrink, M., Ekkelboom, L.L., Mehrnaz, A., Mesic, A., & Pels, T. (2021a). *Opvoedebatten met vaders met een migratieachtergrond: Een methodiekbeschrijving en -onderbouwing van de basisdebatten*. Verwey-Jonker Instituut/Trias Pedagogica.

Distelbrink, M., Ekkelboom, L.L., Mehrnaz, A., Mesic, A., & Pels, T. (2021b). *Opvoedebatten met vaders met een migratieachtergrond: Methodiekbeschrijving en -onderbouwing van de verdiepingsdebatten 'Op het Rechte Pad': 'Stimuleren & Bespreken' en 'Ontsporing & Vervreemding'*. Verwey-Jonker Instituut/Trias Pedagogica.

Drissen, L. (2007). *Hoe minder straffen? Een boek over eisen, straffen en belonen voor ouders, leerkrachten en andere opvoeders*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Ekkelboom, L.L., & Mehrnaz, A. (2019a). *Eindevaluatie O&V Amersfoort 2018 – Trias Pedagogica*.

Ekkelboom, L.L., & Mehrnaz, A. (2019b). *Eindevaluatie O&V Amsterdam 2018 – Trias Pedagogica*.

Ekkelboom, L.L., & Mehrnaz, A. (2020). *Eindevaluatie FPAJ 2019 – Trias Pedagogica*.

Ekkelboom, L. L., & Mehrnaz, A. (2021). *Eindevaluatie FPAJ 2020 – Trias Pedagogica*.

Farag, S. (2017). *Een Perspectief van Hoop & Realiteit Welke boodschappen geven Marokkaans- Nederlandse vaders over discriminatie en sociale ongelijkheid aan hun kinderen?* Utrecht: Masterthesis Universiteit Utrecht.

FIRA. (2007). *The effects of Father Involvement: An Updated Research Summary of*

Evidence Inventory. Guelph (Ontario): University of Guelph, Centre for Families, Work & Well-Being.

Fierloos, I.N., Windhorst, D.A., Fang, Y., & Raat, H. (2020). *Emprisch onderzoek naar opvoedonzekerheid en het gebruik van opvoedondersteuning. Werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies. Resultaten van het CIKEO-project*. ErasmusMC-Universitair Medisch Centrum Rotterdam, Leids Universitair Centrum, Verwey-Jonker Instituut, Hosman Consultancy.

Flisi, S., Meroni, E.C., & Vera-Toscano, E. (2016). Educational outcomes and immigrant background. EUR 28195 EN. doi:10.2791/026577.

Hamdi, A., Day, M., Jansma, A., Pels, T., & Distelbrink, M. (2018). *Ouders ondersteunen bij weerbaar opvoeden. Actie onderzoek vijf pilots*. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.

Heineke, D., de Bruin, H. de Engelsman, L., Peters, J. (2012). *Bereik bereikt? Een onderzoek naar het bereik van CJG's onder migrantengezinnen*. Utrecht: Conclusion Advies en Management B.V.

Henry, J.B., Julion, W.A., Bounds, D.T. & Sumo, J.N. (2020). Fatherhood Matters: An Integrative Review of Fatherhood Intervention Research. *The journal of School Nursing*, 36 (1). 19-32.

Hofman, E. (2002). *Interculturele gespreksvoering. Theorie en praktijk van het TO-POI-model*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Holsbrink, G. (2009) Achter de voordeur, huisbezoek in de wijkaanpak. *Journal of Social Intervention: Theorie and practice*, 18 (3), p. 98-112.

Hoog, de, S., Harthoorn, H. E., Servage, R., Kraus, S., & Jansen, A. (2011). *Vaderschap 2.0: opvoedingsondersteuning voor vaders van nu*. Den Haag: E-Quality.

Ince, D. (2011). *Wat werkt in opvoedingsondersteuning?* Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut (versie juli 2011).

Ingoldsby, E. M. (2010). Review of interventions to improve family engagement and retention in parent and child mental health programs. *Journal of Child and Family Studies*, 19(5), 629–645.

JSO (2005). *Vaders doen mee: Project opvoedingsondersteuning aan vaders* (Samenvatting literatuuronderzoek). Gouda: JSO expertisecentrum voor jeugd, samenleving en opvoeding.

Kane, G.A., Wood, V.A., & Barlow, J. (2007). Parenting programmes: a systematic review and synthesis of qualitative research. *Child Care, Health and Development*, 33(6), 784-93.

Keizer, R. (2015). Which men become involved fathers? The impact of men's own attitudes on paternal involvement in the Netherlands. *International Review of Sociology*, 25(3), 359-372.

Knipscheer, J., & Kleber, R. (2004). *Een interculturele entree in Altrecht. Inhoud en resultaat van een interculturele werkwijze bij kortdurende behandeling*. Utrecht: Altrecht.

Kruiter, A. J. & Kruiter, H. (2013) *De praktijk als landingsbaan*. Den Haag: Ministerie van BZK en Ministerie van VWS.

Lupi, T. & Schelling, D. (2009) *Eerste hulp bij sociale stijging. Een literatuuronderzoek naar 'Achter de Voordeur' aanpakken*. Den Haag: Nicis Institute.

Marsiglio, W., P. Amato, R.D. Day & M.E. Lamb (2000). Scholarship on fatherhood in the 1990s and beyond. *Journal of Marriage and the Family*, jg. 62, nr. 4, p. 1173-1191.

Matthijssen, M. (2014) *Activering Sociale Netwerken. Outreachende Aanpak Maatschappelijke Dienstverlening Alexander*. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam & Hogeschool Inholland.

Miller, E., Das, M., D.J., Tancredi, McCauley, H.L. (2014). Evaluation of a Gender-Based Violence Prevention Program for Student Athletes in Mumbai, India. *Journal of Interpersonal Violence* 29(4): 758-778.

Movisie. (2017). *Wat werkt bij outreachend werken: kansen en dilemma's voor sociale wijkteams*. Geraadpleegd van: <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Dossier-wat-werkt-bij-outreachend-werken%20%5BMOV-12693403-1.0%5D.pdf>.

Naber, P., Smallegange, E. & van Dongen, S., 2018. Waarom ouders deelnemen aan professionele opvoedingsondersteuning. Participatie van ouders in Triple P Tieners. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 27(1), pp.24–47.

Nation, M., Crusto, C., Wandersman, A., Kumpfer, K. L., Seybolt, D., Morrissey-Kane, E., Davino, K. (2003). What works in prevention: Principles of effective prevention programs. *American Psychologist* 58(6-7): 449-456.

Nelson, S. K., Kushlev, K., English, T., Dunn, E. W., & Lyubomirsky, S. (2013). In Defense of Parenthood: Children Are Associated With More Joy Than Misery. *Psychological Science*, 24(1), 3–10.

Nicis Institute (2010) *Eerste hulp bij sociale stijging. Een literatuuronderzoek naar 'Achter de voordeur' aanpakken*. Den Haag: Nicis Institute.

Ogbu, J. (1987). Variability in Minority School Performance: a Problem in Search of an Explanation. *Anthropology & Education Quarterly*, 18, 312–34.

Ogbu, J. & Simons, H. (1998). Voluntary and Involuntary Minorities: a Cultural-ecological Theory of School Performance with Some Implications for Education. *Anthropology and Education Quarterly*, 29, 155–188.

Pels, T. (2003). *Respect van twee kanten. Een studie over last van Marokkaanse jongeren*. Assen: Van Gorcum.

Pels, T. (2005). Marokkaanse vaders: Van patriarchen naar betrokken paternalisten. In: M. Distelbrink, P. Geense, & T. Pels (red.), *Diversiteit in vaderschap: Chinese, Creools-Surinaamse en Marokkaanse vaders in Nederland* (pp. 215- 301). Assen: Van Gorcum.

Pels, T., & Geense, P. (2005). Taakverdeling en opvoeding. In: T. Pels & M. de Grijter (red.) *Vluchtelinggezinnen: opvoeding en integratie. Opvoeding en ondersteuning in gezinnen uit Iran, Irak, Somalië en Afghanistan in Nederland*, pp. 65-119. Assen: Van Gorcum.

Pels, T., Distelbrink, M., & Postma, L., (2009a). *Opvoeding in de migratiecontext: Review van recent onderzoek naar de opvoeding in gezinnen van nieuwe Nederlanders, in opdracht van NWO*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Pels, T., Distelbrink, M., & Tan, S. (2009b). *Meetladder diversiteit interventies: Verhoging van bereik en effectiviteit van interventies voor (etnische) doel-groepen*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Pels, T., Ketner, S., & Naber, P. (2012). *Een vader is meer dan 100 meesters. Vader-schap versterken in Amsterdam*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Pels, T., & Distelbrink, M. (2014). *Opvoedthema's in migrantengezinnen met tieners*. Verkregen op 22-07-2020 via: <https://www.kis.nl/sites/default/files/10/Opvoedthema-in-migrantengezinnen-met-tieners.pdf>.

Pharos. (2019). Factsheet: *Opvoedondersteuning bij niet-westerse migranten en vluchtelinggezinnen*. Verkregen op 21-07-2020 via: <https://www.pharos.nl/factsheets/opvoedondersteuning-bij-niet-westerse-migrant-en-vluchtelinggezinnen>.

Ponzoni, E., (te verschijnen). *De kracht van ontmoeting. Theoretische noties over ontmoetingen in de wijk* (werktitel).

Ponzoni, E., (2016). *Creating Space. Enabling inclusion in social policy through participatory research*. Amsterdam: dissertatie Vrije Universiteit.

Ponzoni, E., Distelbrink, M., m.m.v. Bellaart, H., Gosselink, Y. & G. Wachter (2016). *Opvoedondersteuning in de multi-etnische wijk. Verbindingen tussen wijkteams en informele ondersteuners*. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.

Portes, A. (1995). Segmented Assimilation among New Immigrant Youth: a Conceptual Framework. In: R. Rumbaut and W. Cornelius (eds.), *California's Immigrant Children: Theory, Research, and Implications*. San Diego: Center for Us-Mexican Studies, University of California.

Rietdijk, M. (2009). *De invloed van beloning en straf op werkprestaties*. Amsterdam: VU Uitgeverij.

Santisteban, D.A., Suarez-Morales, L., Robbins, M.S., & Szapocznik, J. (2006). Brief strategic family therapy: lessons learned in efficacy research and challenges to blending research and practice. *Family Process*, 45(2), 259-272.

Sarno Owens, J., Richerson, L., Murphy, C.E., Jagelewski, A., & Rossi, L. (2007). The Parent Perspective: Informing the Cultural Sensitivity of Parenting Programs in Rural Communities. *Child & Youth Care Forum*, 36(5), 179-194.

Sicouri, G., Tully, L., Collins, D., Burn, M., Sargeant, K., Frick, P. Anderson, V., Hawes, D., Kimonis, E., Moul, C., Lenroot, R., & Dadds, M. (2018). Toward father-friendly parenting interventions: A qualitative study. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, 39 (2), 218-231.

Stanley, N., Ellis, J., Farrelly, N., Hollinghurst, S., Bailey, S., & Downe, S. (2015). Preventing domestic abuse for children and young people (PEACH): a mixed knowledge scoping review. *Public Health Research* 3(7).

Staples, L. S., & Gradener, J. (2012). Hoe effectief is politisering? Drie Amerikaanse lessen van community organizing. In: A. J. Gielen, J. Uitermark, & M. Ham (Eds.), *Wat werkt nu werkelijk? Politiek en praktijk van sociale interventies*. Amsterdam: Van Gennep.

Statham, J. (2000). Outcomes and effectiveness of family support services: A research review. In: *Practice Issues*. Londen: London University (England): Institute of Education.

StatLine (2020a). *Personen; positie in het huishouden, migratieachtergrond, 1 januari* [data set]. Centraal Bureau voor Statistiek. Geraadpleegd 9 februari 2021 <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37973/table?ts=1612777790287>.

StatLine. (2020b). *Bevolking; onderwijsniveau; geslacht, leeftijd en migratieachter-*

grond [Data set]. Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd 4 december 2020 <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/82275NED>.

Tavecchio, L., & Bos, H. (2011). Inleiding op het themanummer 'Vaderschap, rol van vaders in opvoeding van kinderen en diversiteit in vaderschap'. *Pedagogiek*, 31(1), 3-10.

Van Bergen, D., De Ruyter, D., & Pels, T. (2016). "Us Against Them" or "All Humans Are Equal": Intergroup Attitudes and Perceived Parental Socialization of Muslim Immigrant and Native Dutch Youth. *Journal of Adolescent Research*, 32, 5, 559-584. DOI: 10.1177/0743558416672007.

Van der Pligt, J., Koomen, W., & Van Harreveld, F. (2007). *Bestrafen, belonen en beïnvloeden: een gedragswetenschappelijk perspectief op handhaving*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Van Doorn, L., Huber, M., Kemmeren, C., Van der Linde, M., Räkens, M. & Van Uden, T. (2013) *Outreaching werkt!*, Utrecht: Movisie.

Van San, M., Sieckelink, S., & De Winter, M. (2010). *Idealen op drift. Een pedagogische kijk op radicaliserende jongeren*. Den Haag: Boom/Lemma.

Van Staple, N. & Bwalya, O. (2021). *Plan evaluatie: weerbare vaders*. Den Haag/Rotterdam: International Institute of Sociale Science (ISS)/Vital Cities and Citizens, Erasmus Universiteit.

Van Yperen, T., Van der Steege, M, Addink, A., & Boendermaker, L. (2010). *Algemeen en specifiek werkzame factoren in de jeugdzorg. Stand van de discussie*. Nederlands Jeugdinstituut.

Verplanke, L. & Tonkens, (2013) Een blok beton of een leven vol scherven. Achter de voordeur in de wijk. In: Tonkens, E. & Wilde, M., de (red.) *Als meedoen pijn doet. Affectief burgerschap in de wijk*. Amsterdam: Van Gennep.

Wessels, L., & Dijkman, M. (2012). *Radicaal (on)zichtbaar. Verkennend onderzoek naar omvang, kenmerken en oorzaken van mogelijke radicalisering onder Amsterdamse moslima's*. Amsterdam: Vizea.

Bijlage 1. Thema's vervolgebatten

Huiselijk geluk

Centraal staat: preventie van huiselijk geweld, elementen die huiselijk geluk bevorderen en belemmeren. Naar behoefte: financiële opvoeding, verslaving.

Extra's: gebruik van bordspel 'Huiselijk Geluk'.

Gevoelens & intimiteit

Centraal staat: open communicatie en voorlichting over gevoelens, seksuele vorming en intimiteit, gesprek aangaan over seksuele ontwikkelingen kind.

Extra's: gebruik van bordspel 'Gevoelens & Intimiteit'.

Op het rechte pad: stimuleren en bespreken

Centraal staat: de rol van ouders om hun kinderen te behoeden voor risicovol gedrag.

Extra's: geen.

Op het rechte pad: ontsporing & vervreemding

Centraal staat: (preventie van) radicalisering, beschermende- & risicofactoren radicalisering.

Extra's: gebruik van kaartspel 'Ontsporing en Vervreemding'.

Gezonde Leefstijl (diverse trajecten)

Centraal staat: gezonde voeding, voldoende slaap & beweging, maar ook aandacht voor de mentale gezondheid en positieve gezondheid als paraplueterm.

Extra's: gebruik van bordspel 'Gezonde Leefstijl'.

Eerste 1000 dagen

Centraal staat: het belang van vaderbetrokkenheid bij de eerste 1000 dagen bij de opvoeding.

Extra's: geen.

Colofon

Opdrachtgever: Trias Pedagogica

Auteurs: Dr. M. Distelbrink (Verwey-Jonker Instituut)
Drs. L. L. Ekkelboom (Trias Pedagogica)
A. Mehrasz, BSc. (Trias Pedagogica)
A. Mesic, MSc (Verwey-Jonker Instituut)
Em. prof. dr. T. Pels (Verwey-Jonker Instituut)

Vormgeving: DG Graphic Design

Drukwerk: De Koning Repro

De publicatie kan gedownload worden via de website van het Verwey-Jonker Instituut en Trias Pedagogica.

©Verwey-Jonker Instituut/Trias Pedagogica, Utrecht/Amsterdam, 2021.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut en Trias Pedagogica. De methodiek is eigendom van Trias Pedagogica.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

www.triaspedagogica.nl